БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

36-хи жэлээ гарана

Бурят Үнэн

№ 300 (9132)
ДЕКАБРИИН
23
СРЕДА
1959 он

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

Сэн 20 мүнгэн

КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Пленум декабриин 22-то Москвада Кремлиин Ехэ Ордон соо нээгдээ.

КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь Н. С. ХРУЩЕВ Пленумые нээгээ.

Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ тухай—газар тарялан дэбжээхэ, ороохо таряа, сахарай свёкло, хлопок, техническэ бусад культуранудые, хартаабха, овощь, үрэ жэмэс, виноград, ургамалай ажахын бусад продуктнуудые бүри ехээр абадаг болохо тухай, нииитын мал ажал хүгжөөхэ, мяха, һү, нооһо, үндэгэ болон мал ажалай бусад продуктнуудые бүри элбэгээр абаха тухай, колхоз, совхозуудые хүдэлмэрилэгшэдөөр хангаха тухай, хүдөө ажахые саашадань оньһожоруулха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үние химдаруулха тухай, колхозуудай нииитын ажахые бэхижүүлхэ, колхознигуудай байдал улам һайжаруулха тухай КПСС-эй XXI съездын, ЦК-гэй декабриин (1958 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар хэмжээ-ябуулганууд тухай асуудал Пленумэй зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаа.

Союзна республиканудай компартинуудай ЦК-нуудай, партиин обкомуудай, крайкомуудай секретарьнууд, союзна болон автономно республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдэй түрүүлэгшэнэр, совнархозуудай түрүүлэгшэнэр, советскэ болон хүдөө ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэд, колхозуудай түрүүлэгшэнэр, совхозуудай директорнууд, хүдөө ажахын түрүүшүүл, эрдэмтэд, промышленна предприятинуудай түлөөлэгшэд Пленумдэ хабаадалсана.

КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Д. С. Полянский, КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүндэ кандидат, Украинын КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Н. В. Подгорный, КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн, Казахстанай КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Н. И. Беляев үглөөнэй заседани дээрэ элидхэлнүүдые хээ.

КПСС-эй ЦК-гэй ПЛЕНУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ АЖАЛАЙНГАА ЭРШЭ УЛАМ ШАНГАДХАЯ!

ШУХАЛА ХЭРЭГ

Республикын колхоз, совхозуудта буруунуудые түргөөр түлжүүлхэ, эбэртэ бодо мал шахаха хүдэлмэриин ябаса тухай хүдөө бэшэгшэдэй хэһэн шалгалтын дүнгүүдһээ

Долоон жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ, КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумые ажалай амжалтаар угтахын түлөө тэмсэжэ, манай республикын колхознигууд болон совхозуудай хүдэлмэришэд ерэхэ жэлдэ үхэрэй мяха ехээр абахын тулада үбэлжэлгын үедэ түлжүүлгэдэ табигдаһан буруунуудай шэгнүүрые адагынь 100 килограммаар, шахалганда табигдаһан малые 100—150 килограммаар нэмээхэ гэһэн тодорхой зорилго урдаа табиһан байна. Түрүү малшадай, бригада, фермэ болон ажахынуудай дүй дүршэл харалсажа, партиин обкомой бюро, республикын Министрнүүдэй Совет энэ үбэлжэлгын үедэ 60 мянган буруу шахан түлжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри абаһан байна. Мүн нилээд олон бодо мал шахалганда табиха гэжэ хараалагдаһан байгаа.

Энэ шиидхэбэриин хэр дүүргэгдэжэ байһаниие, колхоз, совхозуудта үхэрэй мяха ехээр абахын түлөө ямар хүдэлмэриин хэгдэжэ байһаниие тодорхойлхын тула декабриин 8-һаа 20 хүрэтэр республика дотор хүдөө бэшэгшэдэй шалгалта боложо үнгэрөө.

Шалгалта юу харуулаа гээшэб?

Нэн түрүүн колхоз, совхозууд һайн түлжүүлгэдэ, шахалганда буруу, хашарагуудые октябриин 15 хүрэтэр табижа дүүргэхэ байгаад, энэ хүдэлмэриие яаха аргагүй удааруулжа, аяар ноябриин 1—15 болотор гэдэргэ татаһан байна. Һүүлэй мэдээгээр республикын колхоз, совхозуудта 55 мянга гаран бурууд һайн түлжүүлгэдэ табигдажа, 38 мянга гаран бодо мал шахагдажа эхилһэн байха юм.

Энэ шухала хэрэгтэ харюусалга ехэтэйгээр, эзэн ёһоор хандаһан хүтэлбэрилэгшэд, малшад түрүүшын үдэрһөө һайн үрэ дүн туйлажа захалаа. Кяхтын аймагай «Дружба», Кировэй нэрэмжэтэ, Хориин—Сталинай, Ленинэй, Мухаршэбэрэй—Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд, Бичурын совхозой 1-дэхи, Хориин совхозой 6-дахи отделени гэхэ мэтэ ажахынууд буруу, хашарагуудаа саг соонь һайн түлжүүлгэдэ, шахалганда табижа, октябрь—ноябрь һарануудта тэдэнэйнгээ шэгнүүрые сүүдхэдээ 600—700 граммаар нэмээжэ шадаа.

Мухаршэбэрэй Сталинай нэрэмжэтэ колхозой үхэршэн Василий Иванов, Дмитрий Яньков, Кяхтын аймагай «Дружба» колхозой малшан Федор Протасов, Хориин аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой буруушан Янжа Гончикдоржиев болон бусад буруу, хашарагуудаа оролдосотойгоор харууһалжа, бүлеэн уһаар уһалжа, дулаан байрада байлгажа, түлжүүлэгдэжэ, шахагдажа байһан малайнгаа шэгнүүрые үдэртэ 700—1000 грамм хүрэтэр нэмээһэн байна.

Эдэ түрүүшүүлэй дүй дүршэлые сэгсолжо, бүгэдын шадабари болгохо гээшэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, тэндэхи мэргэжэлтэдэй арюун уялга мүн. Мүнөө энэ шухала хэрэгтэ анхарал багаар табигдана.

Бичурын совхозой үхэршэн Даба Цыремпилов һайнаар түлжүүлхээр табигдаһан буруунуудтаа үдэртэ 10 килограмм силос, 3 килограмм зелёнко, 2 килограмм таряа талханай зүйл, үбһэ, һолоомо дуран соонь эдюулжэ, үнгэрһэн үе соо тус бүриинь шэгнүүрые үдэртэ 700 граммаар нэмээгээ.

Хоёрдохёор, шалгалта хэхэдэ олонхи ажахынуудта буруу, хашарагуудые зүбөөр илгажа, гүүртэнүүдые эмхидхэхэ гурим баримталагдаагүй байшоо. Буруу, хашарагуудые һайн түлжүүлгэдэ, шахалганда табихадаа эрэ эмээрнь, наһаарнь илгаха, шэгнүүрыень харалсажа 50—60 толгойгоор гүүртэ болгохо гэһэн эрилтэ дүүргэгдээгүй. Олон ушарта гүүртэнүүд дан томонууд, 160—200 толгойһоо бүридэһэн, заримдаа оройдоо 30-аад буруус нэгэ гүүртэ гэжэ тоолодогшье ушар үзэгдэнэ.

Курумкан тосхоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо буруу, хашарагуудынь ехэ багаараа, эрэ эмээрээ илгагдаагүй, бухыдөө суг харууһалагдажа байна. Имэ баримтанууд олон.

Гурбадахяар, һайнаар түлжүүлэгдэхэ, шахагдаха малые зүбөөр эдеэлүүлжэ шадагданагүй. Зарим газарта тэжээлэй единицээр тооложо үзэхэдэ нилээд ехэ тэжээл малда үгтэдэг аад, белок бага үгтэнэ. Энээн дээрэһээ боложо, малынь һанаанда хүрэхөөр таргалнагүй. Энэ ушарта малда таряа талханай зүйл, буурсагтай, сэсэгтэй үбһэн дуталдана гээшэ.

Зарим ушарта хүсэд һайн тэжээл, белок ехэтэйшье тэжээл эдижэ байгаад, мал өөдтэй таргалжа үгэдэггүй. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, минеральна тэжээл дуталдажа магад. Илангаяа хужар эдижэ байһан мал һайса таргалдаг юм.

Шалгалта хээд үзэхэдэ рационоор хараалагдаһан тэжээл малда үгтэнэгүй. Үбһэн, зелёнко асарагдангүй хэдэн үдэр таһалдадаг, таряа талханай зүйл, минеральна тэжээл саг үргэлжэ байдаггүй. Манай республикын колхозууд, совхозууд хужар ехээр суглуулжа абаха аргатай байгаад, тэрэниие эмхидхэдэггүйнь гэмшэлтэй.

Дүрбэдэхеэр, шахагдажа, илангаяа түлжүүлэгдэжэ байһан малые бүлеэн уһаар хүсэд хангаха гэһэн эрилтэ дүүргэгдэнэгүй. Имэ баримтанууд Кяхтын совхоздо, Баргажанай, Яруунын, Бичурын хэдэ хэдэн колхозуудта ушарһан байха юм. Энэ дутагдалые усадхажа, үбэлэй янгинама хүйтэндэ буруунуудые бүлеэн уһаар дуран соонь хангаха гээшэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, тэндэхи малшадай хойшолуулашагүй уялга мүн. Хэдышье һайн тэжээл эдижэ байгаад, сэб хүйтэн уһаар уһалагдабал, буруунуудай түргөөр түлжэхэнь бэрхэтэй.

Табадахяар, хүдөө бэшэгшэдэй шалгажа үзэхэдэ олохон ажахынуудта буруу, хашарагууд хүйтэн муу байрада, дэбисхэр муутайгаар байлгагдажа байба. Байкало-Кударын аймагай «Знамя Октября» колхоздо буруунуудынь хүйтэн муу байрада байлгагдадаг дээрэһээ шэгнүүрээ өөдтэй нэмээнэгүй. Энэ тон бирагүй хэрэг гээшэ. Юуб гэхэдэ, һалхи һүрьежэ байһан байрада, муу дэбисхэр дээрэ байхадаа буруунууд уушхын хадхаляа хүрэжэ, хүйтэ абажа, дотороо үбдэжэ, шэшэжэ болохо бшуу. Имагтал энээн дээрэһээ буруунуудта эдюулэгдэһэн тэжээлэй 20—30 процент миин хиидэ һалаха болоно ха юм.

Ушар иимэһээ буруунуудые үбэлдөө дулаан һайн байраар, илангаяа хажуу талаһаа һүрьехэгүй байраар хангаха, доронь зузаан, хуурай, зөөлэн дэбисхэр үдэр бүри бэлдэжэ байха тон шухала. Хэрбээ энээниие бэелүүлжэ шадаагүй юм һаа, үбэлдөө буруунуудай шэгнүүрые нэмээхэнь бэрхэтэй.

Зургаадахяар, буруу, хашарагуудые элдэб үбшэнһөө һэргылхэ, бужуу, хамуу гарабал дары эмшэлхэ хэрэгтэй. Хэнэйшье мэдэхээр, бужуутай, хамуутай буруud өөдэлхэгүй ха юм. Шалгалта хэжэ үзэхэдэ Заиграйн, Сэлэнгын колхозуудта бужуутай буруунууд олон дайралдаһан байна. Энээниие тэсэхын аргагүй. Үхэршэд, буруушад, ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд нарин нягтаар ажаллажа, иимэ үбшэнөөр нэгэшье буруу үбдэхөөхэгүй, үбшэнүүдынь дары эдэгээхэ уялгатай.

Зорилго юуб гэхэдэ, хүдөө бэшэгшэдэй тодорхойлһон дутагдалнуудые хаа хаанагүй колхозой правлени, совхозой дирекциин заседани дээрэ, партийна суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэжэ, тэрэниие дары усадхаха хэмжээ абаха болоно. Тэрэшэлэн шалгалтада хабаадаһан хүдөө бэшэгшэд дутагдалнуудые элирүүлһэнээрээ һанаагаа амарангүй, колхоз, совхозууд тэдэниие хэр усадхажа байнаб гэжэ захадань гаратар оролдохо ёһотой.

Долоон жэлэй хоёрдохи жэлдэ мяха ехээр абахын тула үбэлжэлгын үедэ буруу, хашарагуудаа һайнаар түлжүүлжэ, таргалуулжа абая.

Долгор Дабаева энэ жэлэй үнгэрһэн 11 һарын туршада үнеэн бүриһөө 2622 литр һү һаажа, Кяхтын совхозой һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ түрүүлжэ гараа. **Зураг дээрэ:** Д. Дабаева.

С. Климовэй фото.

Бэрхэдээл суурхана ха юм

Залуу басаган Раиса Козлова оройдоо нэгэ жэл һаалишанаар ажаллаад, «Сибиряк» артель дотороо түрүүшын зэргэдэ гараба. Тиихэдэ нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө нүхэр Козлова 1900 литр һү һааһан байна. Мүн абаһан тугалнуудаашье гарзада оруулангүй, тобир һайнаар тушааһан байна.

Бэрхэдээл Раиса Козлова түрүүшынгээ жэл правлениин, партийна эхин организациин магтаалда хүртэһэн, ехэ нэмэлтэ түлбэри абаһан юм.

Хоёрдохи жэлээ бүрил эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа, үнеэн бүхэнһөө 1996 литр һү һааба. Дүршэл шадабариншье улам дээшэлээд, зарим нүхэдтөө хамһалсадаг болобо. Мэргэжэлээ дээшэлүүлхын зорилгоор газетэ, журнал, түрүү һаалишадай дүршэл харуулһан брошюрануудые сүлөө забдатайл болоходоо уншадаг байба.

Гэрэлтэ коммунизм байгуулха түсэбэй түрүүшын жэлдэ үнеэн бүхэнһөө 2000 литр һү һаахаар тэрэ шиидэһэн юм. Үнгэрһэн арбан нэгэн һарын дүнгөөр нүхэр Козлова үнеэн бүриһөө 2020 литр һү һаагаад байна. КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй нээгдэхэ үдэр болотор абаһан уялгаяа энэ һаалишан горьтойгоор үлүүлбэ.

Түнхэнэй аймсоведэй депутат Раиса Козлова иимэ бэлэг Пленумдэ бариба.

В. Хитарев.

Түнхэн.

АЖАЛШАНАЙ ЗАМААР

Залуушуул гахайн фермэдэ хүдэлхэеэ ошоно

Арбан жэлэй туршада таһалгаряагүй гахайшанаар хүдэлһэн Елена Александровна Артюкова амаралтада гараба. Тэрэнэй амаралтада гарахадань Бичурын «Заря коммунизма» колхозой залуу гахайшад «үнэшэршэһэн» юм. Юуб гэхэдэ, Елена Александровна нүхэдтөө ходо туһалжа, хэрэгтэй заабари, зүбшөөлнүүдые үгэжэ байдаг байгаа бшуу. Нүхэдэйнгөө халуун анхаралаар хүреэлэгдэһэн Елена амаралтада гарахаяа эрмэлзээгүй юм. Гансал нэгэ иимэ ушар дээрэһээ тэрэ дүршэһэн ажалаа орхёо һэн.

...Улан-Удэ хотодо томо томо сагаан байшангууд хойно хойноһоо бодоно. Эдэ гэрнүүдэй барилгада хабаадалсажа ябаһан штукатуршан Ольга Артюкова ВЛКСМ-эй обкомой уряагаар колхоздо ошожо, мал ажалда хүдэлхэ гэһэн бодолдо яаха аргагүй эзэлэгдэшэбэ. Энэ бодолгонь тэрэнэй барилгаяа хэхэ хэрэгтэнь һаад, тойбошье ушаруулдаг болобо.

Елена Александровна зээ басаганайнгаа иимэ һайн һайхан бодолтойгоор нютагаа бусажа ерэһэндэнь ехэтэ баясаа бэлэй. Нагаса эжы зээ басаган хоёрой хоорондо нилээдгүй хөөрэлдөөн боложо, нэгэнь амаралтада гараха, нүгөөдэнь тэрэнэйнгээ ажалые үргэлжэлүүлхэ гэһэн шиидхэбэри абаад, колхозой правленидэ мэдүүлбэд. Зүгөөр Ольга басаган «Буй» гэжэ газарта байрладаг фермын гахайшан болоходоо үнэхөөрөө бага зэргэ бахардаһан юм. Гахайн байра соо ороходонь нэгэл тиимэшэг үнэр хамарыень сорьёод, поршоонхонууд хашхаралдаад, жэрхэдэһэтэй байгша һэн. Теэд яахабши, нэгэл зүрхэлһэн хойноо...

Хэды хоноод байхадаа Ольга Артюкова фермэдээ дутуу дундануудай нилээдгүй бии байһыень ойлгодог болобо. Гахайнуудынь томо жэжээрээ илгагдаагүй, гахайшад хамаг юумэеэ хамтаараа хэдэг байба. Энэнь фермын хүдэлмэридэ нилээдгүй һаалта ушаруулдаг һэн. Юуб гэхэдэ, гахайшад тус тустаа гахайнуудаа тушаажа абаад, ажаллахадаа харюусалга ехэтэй, абаһан уялгаяашье амжалтатайгаар дүүргэхэ байгаа бшуу. Нагаса эжынгээ заабари, туһаламжаар Ольга фермынгээ дутагдалнуудые усадхахын тула абаһаар тэмсэжэ оробо. Фермын гахайшадай ажалай буруугаар эмхидхэгдэһые элирүүлхэ хэрэгтэ тэрэ нилээдгүй бэрхэшээлнүүдтэй ушардаг байгаа. Һая гараһан поршоонхонууд гэнтэ эдеэнһээ гарашаха, тиигэжэ удаанаар томо болодог һэн. Дутагдалынь юуб гэхэдэ, поршоонхонуудай тэжээлэйнь рациондо минеральна тэжээл дуталдадаг байба. Энээниие мэдэжэ, поршоонхонуудайнгаа тэжээлдэ хөө, шабар холижо үгэдэг болоходонь, тэдэншье эдимэр боложо, түргэнөөр түлжэжэ эхилээ һэн. Тиихэдэ гахайшан бүхэндэ эхэ гахай, поршоонхонуудые хубаарилан даалгаха хэрэгые гуримшуулха гэжэ Ольга оролдобо.

Үнгэрһэн 10 һарын туршада Ольга Артюкова даажа абаһан эхэ гахай бүриһөө 9 поршоонхо абаа. Тиихэдэ шахамал гахайнуудайнгаа тус бүриин шэгнүүр сүүдхэ соо 700 граммаар нэмээгээ. Эдэ дүнгүүдынь багашье һаа, шэнэ ажалайнь түрүүшын амжалта юм.

Ольгын жэшээгээр нютагай залуу басагад гахайшад болонхой. Тиигэжэ комсомол басаган Нина Собенниковагай даадаг фермэ залуушуулай ажалша гарта үгтөө.

Ю. Савостин.

БАГШАНАРАЙ БҮХЭСОЮЗНА БҮЛГЭМ

Гэгээрэлэй, дээдэ һургуулинуудай хүдэлмэришэдэй профсоюзай Центральна Комитедэй, СССР-эй научна эмхи зургаануудай, РСФСР-эй педагогическа науканудай академиин үүсхэлээр багшанарай бүхэсоюзна бүлгэм байгуулагдаа. Педагогическа наукын талаар—залуу үетэниие коммунистическээр хүмүүжүүлхэ, ажабайдалтай һургуулиин холбоо бэхижүүлхэ, орон дотор арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ талаар хүдэлмэри хэхэ зорилго энэ һайн дуранай эрдэм ухаанай, нииитын организаци урдаа табиба.

Багшанарай бүхэсоюзна бүлгэмэй эмхидхэлэй бюрогой үргэн заседани декабриин 18-да Москвада боложо, олониитын энэ шэнэ организациин республиканска таһагуудай түлөөлэгшэд хабаадалсаа. Коммунистическэ хүмүүжүүлгын шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ эрдэмтэдые, дүршэл ехэтэй багшанарые, һурагшадай түрэлхидые хабаадуулха талаар бүлгэмэй нютагай таһагуудай һаядаа дүүргэхэ зорилгонууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Ороной союзна, автономно республиканудта, хизаар, область, районой центрнүүдтэ бүлгэмэй 250 таһаг байгуулагдаа. (ТАСС).

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэр С. П. Балдаевта Бурядай АССР-эй культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо тухай

Бурядай соёл культурын хүгжэлтэдэ, арадай аман зохёол суглуулха, шэнжэлхэ хэрэгтэ С. П. Балдаевай ехэ габьяатай байһые хараада абажа, мүн 70 наһатай болоһонтойнь, научна, багша ба нииитын ажал-ябуулга эрхилһэн сагһаань хойшо 50 жэл гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, **Балдаев** Сергей Петровичто Бурядай АССР-эй культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Орлогшо В. СУЕТИН.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Ч. ДОРЖИЕВ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1959 оной декабриин 17.

Олон үхибүүдтэй эхэнүүдтэ „Эхэ-Герой“ гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1959 оной декабриин 21-нэй Указаар Бурядай АССР-һээ хоёр эхэдэ «Эхэ-Геройн» хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо. Арба, тэрээнһээ дээшэ үхибүүдые түрэжэ хүмүүжүүлһэн, доро дурсагдаһан эхэнүүдтэ «Эхэ-Герой» гэһэн орден, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй грамотануудые барюулгатайгаар «Эхэ-Геройн» хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо:

1. **Мангирова** Фекла Иннокентьевнада—Сэлэнгын аймагай Поворот тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

2. **Шапова** Ольга Ивановнада—Гусиноозерск городой гэрэй эзэн эхэнэр.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

УРДАХИ ЗОРИЛГОМНАЙ ЕХЭ

Ажал хүдэлмэреэ оньһожоруулан, автомат зэбсэгүүдээр хэдэг боложо, үйлэдбэридөө техническэ дэбжэлтэ туйлаха тушаа КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тулада манай районой партийна организаци ехэ хүдэлмэри ябуулжа байна. Уран нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод али болохоор урмашуулагдажа, тэдэнэй тоо олошорно. Партиин ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые зүбшэн хэлсэхэ үедэ ажалшадһаа уралан нарижуулгын, мүн ажал хүдэлмэреэ гуримшуулха олон тоото дурадхалнууд ороно. Предприятинуудай техническэ совэдүүд тэдэ дурадхалнуудай 300 гаран эгээл аша үрэ ехэтэйнүүдыень шэлэжэ абаһан байна. Тэдэнэй зариманиинь бүри мүнөө жэл үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, бэшэниинь ойрын жэлнүүдтэ нэбтэрүүлэгдэхээр хараалагдана.

Тиихэдэ мүнөө жэлэй түрүүшын гурбан квартал соо манай уралан нарижуулагшад жэлдэ 7 миллион гаран түхэригэй алмалта үгэхэ 1700 гаран дурадхал үйлэдбэридөө нэбтэрүүлһэн байна. Тиигэжэ нёдондо жэлэйхидэ орходоо 2 миллион гаран түхэригэй алмалта хэхэ дурадхалнууд нэбтэрүүлэгдэбэ.

Ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые саашадань оньһожоруулха, автомат зэбсэгүүдээр хэдэг болохын түлөө тэмсэлдэ партийна эхин организацинууд бүхы хүдэлмэришэдөө, инженернүүд, технигүүдээ элсүүлжэ байдаг. Эдэ асуудалнууд партийна нээмэл суглаанууд дээрэ ходо табигдажа байдаг болоо. Тэдэ суглаануудта коммунистнуудһаа гадна, партийнабэшэ хүдэлмэришэд олоороо байлсадаг. Жэшээлхэдэ, ПВЗ-гэй шэрэм шудхалгын цехтэ партиин ЦК-гэй июниин Пленумэй нээгдэхын урда тээ нээмэл партийна суглаан боложо, «Ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые оньһожоруулха хэмжээнүүд тухай» гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэгдээд, һүүлдэ Пленумэй шиидхэбэринүүдые яажа дүүргэхэ тухайгаа баһа нээмэл суглаан дээрэ али бүхы талаһаань хөөрэлдэгдэһэн байна. Эндэхи техническэ совет эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилнэ.

Хэдэ хэдэн предприятинуудтамнай туршалгын лабораторинууд, техникын шэнэ шэнэ туйлалтануудые, уралан нарижуулагшадай дурадхалнуудые шэнжэлжэ, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ байха бригаданууд бии болгогдоо. Тэрэшэлэн үйлэдбэри оньһожоруулха, автомат зэбсэгүүдээр хангаха, һэльбэн шэнэлхэ асуудалаар тусхай бюронууд эмхидхэгдээ.

Хуушарһан түхеэрэлгэнүүдые һэлгэхэ, уралан нарижуулха талаар предприятинуудта нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Мүнөө жэл манай предприятинуудта 300-гаад шэнэ түхеэрэлгэ тодхогдожо, хуушанай зуугаад түхеэрэлгэ нарижуулан һайжаруулагдаба.

Районоймнай барилгын организацинууд түрүү аргаар, индустриальна аргаар барилга хэдэг болоо. Паровозо-вагонно заводой капитальна барилгын таһаг нёдондонойхидо орходоо барилгада 2,5 дахин ехэ түмэр-бетонно зүйлнүүдые хэрэглэдэг болобо. Барилгын хүдэлмэридэ, мүн бусадшье шэнэ шэнэ арга дүршэлнүүд хэрэглэгдэнэ. Эдэ бүгэдын ашаар, жэшээлхэдэ, 52 квартиратай нэгэ гэртэ дүрбэлжэн метр талмай бүхэниинь түсэбтэ орходоо 150 түхэригөөр химдаржа үгэһэн байна.

Тиибэшье техническэ дэбжэлтэ туйлаха талаар оройдоол түрүүшын алхам хээд байнабди, урдамнай ехэ ехэ зорилгонууд хүлеэжэ байна гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Октябрь һарын хуушаар болоһон районой партийна конференци дээрэ шанга шүүмжэлэл гаража, КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумээр табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ бии байһан ехэхэн дутагдалнууд элирүүлэгдээ. Паровозо-вагонно заводые һэльбэн үргэдхэхэ хүдэлмэриин удаанаар ябажа байһанда делегадууд онсо анхаралаа хандуулаа һэн. Эндэ илангаяа булад шудхалгын цехын газарай хүдэлмэриин отделениин барилга удаанаар ябуулагдана. Теэд 834-дэхи барилгын монтажна поездынхид булад шудхалгын цех үргэдхэлгэдэ һомологдоһон мүнгэнэй хахадынь лэ ашаглаад байна.

Тэрэшэлэн Улан-Удын ТЭЦ-ые һэльбэн үргэдхэхэ хүдэлмэри удаанаар ябуулагдана. Электрын хүсэнэй улам ехээр хэрэглэгдэдэг болоод байхада ТЭЦ-ые түргэнөөр һэльбэн үргэдхэхэ, хүсыень ехэ болгохо гээшэ тон шухала болонхой.

Үйлэдбэридэ бии байгаа арга боломжонууд хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй гэжэ конференци дээрэ тон зүб шүүмжэлэл гараһан байна. Ажал хүдэлмэреэ оньһожоруулха, автомат зэбсэгүүдээр хангаха талаар хараалагдаһан хэмжээ-ябуулганууд хэдэ хэдэн предприятинуудта дүүргэгдэнэгүй. Жэшээлхэдэ, хоёрдохи хилээмэнэй завод, ТЭЦ, хирписэ хуурайгаар сохидог завод болон бусад хэдэн предприятинууд иимэ дутагдалтай.

Шэнэ, 1960 ондо — долоон жэлэй хоёрдохи жэлдэ аймагай партийна организациин урда ехэ зорилгонууд табигдана. Энэ жэл техническэ дэбжэлтэ туйлалгада эрид хубилалта болохо зэргэтэй. Паровозо-вагонно заводые һэльбэн үргэдхэжэ дүүргэхэтэеэ хамта тепловозууд болон электровозууд заһабарилагдадаг болохо түсэбтэй. Энээнтэй хамта ажал хүдэлмэреэ үргэнөөр оньһожоруулха зуураа олон хүдэлмэри автомат зэбсэгүүдээр хэдэг болохо хэрэгтэй.

ТЭЦ-ые үргэдхэхэ, мотор заһабарилгын заводые һэльбэн заһаха талаар ехэ хүдэлмэри гарахань. Тэрэшэлэн түмэр харгын узелай предприятинуудай урда ехэшье, харюусалгатайшье зорилго табигдана. Ойрын жэлдэ тепловозууд, электровозуудай ябуулагдадаг болохо хадань заһабарилгын шэнэ база байгуулха, харгын захаар шэнэ шэнэ тэмдэгүүдые табиха, хэлхеэ холбоогоо шэнээр эмхидхэхэ, кадрнуудые һургаха хэрэгтэй.

Шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэ, хэблэжэ гаргадаг, хэһэг хэһэгээрнь бүтээдэг детальнуудые олошоруулха, элдэб жэжэ хүдэлмэри оньһожоруулха, конвейерээ, поточно аргаар ажалладаг үйлэдбэреэ улам гуримшуулха, үргэдхэхэ талаар промышленностиин предприятинуудай урда ехэ зорилгонууд табигдана.

Урдаа байһан зорилгонуудые тоолохо болоо һаа, барагдашагүй олон. Тиибэшье районой партийна организаци ажалшадаа ударидан, техническэ дэбжэлтэ туйлахын түлөө тэмсэлдэ элсүүлэн, урдаа байһан зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэжэ шадаха гэжэ найдагдана.

М. Шамсимухаметов,
КПСС-эй Улан-Удын Железнодорожно райкомой секретарь.

„Агитаторай блокнодой" ээлжээтэ номер

КПСС-эй Бурядай обкомой пропаганда, агитациин таһагай «Агитаторай блокнодой» ээлжээтэ 23-дахи номер һаяхан бурят хэлэн дээрэ хэблэгдэн гараба.

«Хөөрэлдөө хэхэ материалнууд» гэһэн гаршаг доро Л. Асеев, Т. Башкуев, А. Анфиногенов, О. Скалкин гэгшэдэй статьянууд толилогдонхой. «7 жэлэй хоёрдохи жэлэй эхиндэ» гэһэн Улан-Удын паровозо-вагонно заводой парткомой секретарь Л. Асеевэй статья дотор заводой хүдэлмэришэдэй байгша оной туршада эршэмтэй шангаар ажаллаһан тухай хэлэгдэнэ.

«Зураглан харуулха агитацие 7 жэлэй түлөө тэмсэлдэ шадамараар хэрэглэхэ» гэһэн Д. Митинэй статья дотор 7 жэлэй программые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө. Улан-Удэ станциин делогой партийна организациин эмхидхэлэй бага бэшэ ажал хэһэн тухайнь хэлэгдэнэ.

Ростов-на-Дону. Ленинэй нэрэмжэтэ паровоз заһабарилгын заводой коллектив гол хүдэлмэриһөө сүлөөтэй сагтаа техникын асуудалнуудаар лекци уншаха, консультаци үгэхэ гэжэ шиидэһэн түмэр замай транспортын Ростовско институдай профессорнууд болон багшанарай үүсхэлые халуунаар дэмжэбэ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: институдай багша В. А. Глебов (баруун гарһаа) тепловознигуудай дунда заняти үнгэргэжэ байна.
ТАСС-эй фотохронико.

Түрүүшүүлэй зэргэдэ

Хэжэнгын сельпо энэ жэлдэ эндэхиин худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай дунда түрүү һуури эзэлһээр. Эд бараа худалдаха жэлэйнь түсэб 10 гаран миллион түхэригөөр хараалагдаһан юм. Тэрэнээ ябабашье дүүргэхын тула оролдон, сельпогой правлени (түрүүлэгшэнь нүхэр Тарабукин) мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээд, амжалта туйлажа байна. Тиигэһэнэй ашаар ноябрь һарын түсэб 107 процент дүүргэгдээ. Наймаалагшадайнь дундаһаа нүхэд Жамсаранов, Дылыкова, Данзанов гэгшэд илангаяа һайнаар ажаллажа, эд бараанай эрьесын түсэбые 130 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Сельпогой үнинэй хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэн нүхэр Рабданов мяха, арһа, ноохо гэхэ мэтын зүйлнүүдые бэлэдхэхэ түсэбөө мүн лэ үлүүлэн дүүргэнэ.

Правлениин гэшүүд харуулан ойлгуулха агитаци шадамараар хэрэглэнэ. Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри: лекци, элидхэл болон һонирхолтой хөөрэлдөөнүүд ходо эмхидхэгдэдэг.

Гүрэнэй зөөри урихэ, хулгайлха ябадал һүүлэй үедэ усадхагдажа байнхай.

Ажалшадай дунда эд бараа элбэгээр, саг болзор соонь наймаалха гэжэ энэ сельпогой хүдэлмэрилэгшэдэй оролдодогыень һайшаалтай.

Н. Бочкин.

Хоринн аймаг.

Шэнэ барилганууд

Байгша ондо худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд барилгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна. Энэ шухала хэрэгтэ 16,5 миллион түхэриг мүнгэн һомологдожо, 28 шэнэ магазин баригдахаар хараалагданхай. Мүнөө тэдэнэй 16-ниинь ашаглалгада оробо. Илангаяа һайн түхеэрэлгэтэй магазин Баргажанай аймагай Курумкан тосхондо бодхоогдобо.

Худалдаа наймаанай, эдеэ хоолой предприятинуудай барилга Түнхэнэй, Ахын, Хойто-Байгалай аймагуудта, гэр байрын барилга Тарбагатайн, Иволгын аймагуудта үргэнөөр ябуулагдана.

Д. Колмаков.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлэе!

А. Ф. Сабурова Улан-Удын шэлэй заводой шэл багсалдаг газарта 18 жэлдэ шэгнүүршэнээр хүдэлмэрилхэ зуураа, халаан бүхэнэйнгөө нормые ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Зураг дээрэ: А. Сабурова ажаллажа байна. Н. Дамбаевай фото.

Түрүү зэргэдэ ябаһаар

Манай цехын хүдэлмэришэд партиин ЦК-гэй декабриин Пленумые ажалай амжалтаар угтаха гэжэ шиидэһэн байгаа.

Продукци үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ түсэбые тус Пленумэй нээгдэхэ үдэр хүрэтэр дүүргэхэ гэжэ абаһан уялга соомнай хэлэгдэһэн байгаа. Теэд үйлэдбэриингөө бүхы арга боломжые зүбөөр хэрэглэһэн дээрэһээ декабриин 17-до жэлэйнгээ түсэбһөө гадуур 1100 тонно шэрэм шудхалаа заводойнгоо үйлэдбэридэ үгөөбди.

Цехымнай хүдэлмэришэд түрүүшынхеэ иимэ амжалта туйлаа бэшэ, харин заводойнгоо цехүүдэй коллективэй дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ хододоо ябалсана. Мүнөө долоон жэлэй түсэбэй бэелүүлэгдэжэ эхилһээр үнгэрһэн түрүүшын жэлые иимэ амжалтатайгаар дүүргээд байхадаа, саашадаа бүри ехэ амжалтын түлөө тэмсэхэ байнабди. Үдэр ерэхэ бүри нормоёо үлүүлэн дүүргэгшэдэй тоо олошорно. Коммунистическэ ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн түрүүшүүл нүхэд Полуров, Ступин, Гуров гэгшэд халаан бүхэнэйнгөө нормые хоёр дахин дүүргэнэ.

Шудхалаа дээрэ хүдэлмэрилдэг нүхэд Азаров, Сергеева гэгшэдэй бригаданууд бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилжэ, 1960 оной түсэбөөр ажаллажа эхилһээр үнинэй.

Үйлэдбэриингөө арга боломжые тооложо үзөөд байхадаа, 1960 оной майн 1-нэй һайндэр болотор даалгабариһаа гадуур 600 тонно шудхамал шэрэм гаргаха аргатайбди.

М. Мадаев.

ПВЗ-гэй шэрэм шудхалгын цехын парторганизациин секретарь.

Дархашуулай хүдэлдэг газарта

Модошо дархашуулай хүдэлдэг цех. Эндэ паровозой элдэб орёо детальнуудай модельнүүд модоор хэгдэжэ, заводой бусад цехүүдтэ үгтэдэг байна. Тэрэ моделиин хэбээр детальнууд шудхагдажа гарадаг. Тиимэһээ модошо дархашуул ажалдаа наринаар хандажа, модель, бүхэниие нэгэшье миллиметр үлүү, дутуугүйгөөр бүтээхые оролдодог байна. Паровозо-вагонно заводой цехүүдээр продукци үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ түсэбые уридшалан дүүргэхын түлөө мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Энэ тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа ороһон модошо дархашуул продукци үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ даалгабариие ноябрь һарада дүүргээд, 1960 оной түсэбөөр ажаллана.

Мүнөө тус цехтэ аяар зуун ондо ондоо деталиин модель, хэб, мүн гэр доторой хэрэгсэл бүтээн гаргагдана. Заводто бүтээгдэдэг детальнуудай моделиие хэхэ гээшэ тус цехын гол зорилго байгаашье һаань, дархашуул мебельһээ гадна. шэнээр баригдажа байһан гэрнүүдэй сонхын, үүдэнэй колодо, рама, хабтагай гаргана.

Модошо дархашуул цехынгээ үйлэдбэридэхи ажал ехэтэй олохон хүдэлмэри оньһожоруулаа. Модо хюрөөдэхэ, харуулдаха шэнэ түхеэрэлгэ шудалжа, түрүү технологи үйлэдбэридөө хэрэглэн, тэдэнэр ажалайнгаа бүтээсые нёдондоноймхиһоо 14 процентээр дээшэлүүлжэ шадаа. Элдэб зүйлнүүдые хэхэдээ зохидоор тааруулжа, голодоһогүйгөөр бүтээжэ, материалаа арьбалдаг байна. Эдэ бүгэдын ашаар дархашуул жэлэйнгээ түсэб дүүргэжэ, таби гара мянган түхэригэй гүрэнэй мүнгэ алмаба.

Республикымнай предприятинуудта коммунистическэ ажалай коллектив, бригада, ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөндэ хабаадагшадай тоо һараһаа һарада олошорно. Энэ мүрысөөндэ ПВЗ-гэй модошо дархашуул эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Мүнөө цех соо нүхэр Фирсовагай хүтэлбэрилдэг модо хатаадаг участок, нүхэд Варфоломеев, Перфильев гэгшэдэй бригаданууд энэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө ехэ оролдолго гаргана. Социалистическэ Ажалай Герой Валентина Гагановагай үүсхэл дэмжэн, нүхэр Варфоломеевэй хүтэлбэрилдэг бригадынхид гээгдэһэн участогта ошожо, тэндэ байһан бригадатай хамтаржа, комплексно томодхогдоһон бригада байгуулагдаһан байна. Бригадын гэшүүд олон мэргэжэл шудалжа, мүнөө хэнииншье модо болбосоруулха, харуулдаха, тошиилдохо, үрэмдэхэ станок дээрэ хүдэлмэрилжэ шадаха болоо.

Бригадын гэшүүн Цырен Сундукович Цырендоржиев эндэ тушаад жэлдэ модошо дарханаар хүдэлмэрилхэ зуураа шадабари мэргэжэл ехэтэй, эрхим хүдэлмэришэн гэжэ тоологдодог болоо.

Нүхэр Цырендоржиев залуушуулда хододоо туһалжа, тэдэнэрые хүдэлмэриингөө баян дүй дүршэлдэ ханамжатайгаар һургана.

П. Карпов.

НҮХЭДТӨӨ МАГТУУЛҺАН МЕХАНИК

«Оролдосотой, хэһэн ажалдаа үнэн сэхээр хандадаг, даруу зантай хүн даа» гэжэ Зэдын комбинадай Холтоһоной руднигай главна механик нүхэр Хегай гурбадахи шахтынгаа механик Покацкий тухай хөөрэжэ һууба.

Нүхэр Покацкий үнэхөөрөөл удаахан саг соо слесареэр хүдэлмэрилхэдөө хэрэг ажалаа одоол нариин нягтаар бүтээдэг байгаа. Гартаа дүйтэй, ажалдаа нэтэрүү байһан дээрэһээ электромеханигай зургаа һарын курсда Свердловск город эльгээгдэһэн байна.

Тэрэ гэһээр хахад жэлэй үнгэрөөд байхада нүхэр Покацкий техническэ мэргэжэл гүйсэд шудалһан механигай үнэмшэлгэтэй бусажа ерээ һэн.

Гурбадахи шахтада механигаар табигдаад байхадаа, слесарьнүүдэй хүдэлмэриие толгойлжо, руда малтадаг түхеэрэлгын бүхы кабелние заһаһан, лебедко, вентиляционно түхеэрэлгэ болон электромеханизмуудта техническэ харууһа һайнаар хэжэ дүүргэһэн байна. Богонёор хэлэхэдэ, газар доро ашаглагдадаг бүхы оньһото механизмуудые һайнаар шалгаһан, элирүүлһэн дутагдалнуудаа түргөөр заһажа дүүргэһэн байна.

Нүхэр Покацкиин ерэхын урда тээ гурбадахи шахтада агаар дамжуулха түхеэрэлгын муугаар ашаглагдадаг дээрэһээ продукци үйлэдбэрилхэ түсэбэй дүүргэлтэдэ ехэ һаад тохёолдодог һэн. Гадна тэрээнһээ боложо, шахамал агаарай хүсэн ехээр гаргашалагдадаг болоһон юм. Мэргэжэл ехэтэй механигай хүтэлбэри доро слесарьнүүд агаарай дамжуулагдадаг хоолойнуудые олон газарта шэнээр һэлгэһэн байна. Энэ хүдэлмэриин хэгдэн сасуу шахтын хүдэлмэридэ эрид хубилалта боложо эхилээ. Шахамал агаарай хүсөөр хүдэлдэг машинанууд бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагдадаг боложо, шахта соохи хамһабариин бүхы хүдэлмэридэ һаад ушаруулагдахаяа болинхой.

— Нүхэр Покацкиин механик болоһоор бидэнэр амаршообди. Урдань аяар 13 слесарьнүүд хүдэлмэридөө хаанашье хүрэдэггүй һэн. Хэрэг ажалаа мэдэхэ, мэргэжэл һайнтай хүн гээшэ ондоол байна даа,—гэжэ эндэхи механизаторнууд хөөрэнэ.

КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй хүндэлэлдэ гурбадахи шахтын коллектив ажалай вахтада жагсаад, руда малтаха һара бүриингөө даалгабриие үлүүлэн дүүргэжэ байна. Энэ амжалтада нүхэр Покацкиин оролдосотой ажалай аша нэмэри бии.

А. Ткач.

Закаменск.

Колхознигууд байһан совхозой хүдэлмэришэдтэ пенси үгтэхэ гү?

Кяхтын аймагай „Пограничный" совхозой хүдэлмэришэн Бато-Очир Мункуев иимэ асуудалтайгаар манай редакцида хандаба

Хүгшэрһэн, үтэлһэн колхознигуудта хүдөө ажахын артелиин Уставай ёһоор тусхай фондын зөөриһөө элдэб туһаламжа үзүүлэгдэдэг байгаа. Мүнөөшье Уставай ёһоор зарим колхозууд гэшүүдэйнгээ хүгшэрхэдэ, мүн гэрэйнь эзэнэй наһа бараһан бүлэнэртэ пенси түлэдэг болонхой.

Колхозой гэшүүд байһанаа мүнөө совхоздо ороходонь гү, али гүрэнэй ондоо предприяти болоо һаань, тэрэнэй хүдэлмэришэдэй үтэлхэдэнь, осол гэмтэлдэ орожо, инвалид болоходонь, гэрэйнгээ эзэниие алдаһан бүлэдэ гүрэнэй пенси түлэгдэхэ юм.

Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай үтэлхэдэнь, али үбдэжэ инвалид болоходонь гүрэнэй пенси тогтоохододоо хүдэлһэн сагайнь болзор (стаж) хараада абтадаг.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, КПСС-эй ЦК-гэй 1957 оной майн 3-най тогтоолой ёһоор 1939 онһоо хойшо колхоздо хүдэлһэн сагынь совхоздо ороһон колхознигуудай хүдэлмэриин стажда тоологдохо. Тэрэшэлэн Советскэ Армида, уһан сэрэгэй албанда, дотоодын болон хилын харуулай сэрэгүүдтэ алба хэһэниинь, тэрэшэлэн промышленностьда, барилгада элсүүлэгдэһэн, һунгалтын тушаалда хүдэлһэн сагынь ажалай стажда оролсохо. Зүгөөр колхоздо хүдэлхэдөө ажалта үдэрэй уялгата минимум олоогүй (колхоздо байһан дансын ёһоор) колхознигуудай сагынь хүдэлмэриин стажда оруулагдахагүй.

Колхоздо хүдэлжэ ябаһан сагынь иимэ колхознигуудай ажалай стажда оруулагдаха гэбэл: совхозой хүдэлмэридэ саг үргэлжэ хүдэлхөөр абтаад, колхозые совхоз болгохо тушаа комиссиин тоосоое аймагай гүйсэдкомдо баталхаһаа урид совхоздо хүдэлжэ байгшад; мүн тэрэшэлэн урдань колхозник ябаһан хүн совхоздо абтаһан аад, үбшэнэй шалтагаанаар гү, али совхозой дирекциин ажал үгөөгүй дээрэһээ тус комиссиин тоосоое аймгүйсэдкомой баталһанай һүүлээр ажалда орогшод.

Совхозой дирекциин түлөөлэгшэ, профсоюзай организаци, сельскэ Соведэй түрүүлэгшэ гү, али секретариин хабаадалгатай комисси ажалай стаж тодорхойлхо юм. Хэрбээ энэ комиссиин хүдэлхэеэ болёо һаань, энээнэй шиидхээгүй асуудалнуудые аймагай гүйсэдком хаража үзэхэ. Социальна тэдхэмжын таһагууд урдань колхозник ябагшадай ажалай стаж тодорхойлдоггүй юм. Тиимэһээ ажалай стаж буруугаар тодорхойлһон тушаа мэдүүлгэнүүд аймгүйсэдкомдо сэхэ эльгээгдэхэ ёһотой.

Совхоз болохоһоо урид колхоздо хүдэлжэ байһан сагынь колхознигуудай ажалай стажда оруулагдахаһаа гадна, мүн бэшэшье колхозуудта хүдэлжэ ябаһан сагынь ажалайнь стажда оруулагдаха. Зүгөөр колхозуудта ябахадаа ажалта үдэрэй минимум олоһон байгаа һаань, колхознигуудай хүдэлһэн сагынь стажда тоологдохо байна. Ондоо тээһээ зөөжэ ерэһэн колхознигуудай колхозынь совхоз болоо һаань, колхоздо хүдэлһэн сагайнь стаж баһа иимэ үндэһөөр оруулагдаха юм.

Гүрэнэй пенси тогтоохо, тэрэниие түлэхэ гуримай юрэнхы заабариин ёһоор колхознигууд байһанаа совхоздо ороһон хүнүүдтэ гүрэнэй пенси тогтоогдохо юм. Жэшээнь, 20 жэл хүдэлөөд жара наһатай болоһон эрэ хүндэ, 20 жэл хүдэлөөд 50 наһатай болоһон эхэнэр хүндэ пенси үгтэхэ. Тиихэдэ 5, үшөө дээшэшье үхибүүдые гаргаад найматай болгоһон эхэнэрнүүдэй 50 наһа гүйсөөд, 15 жэл соо хүдэлһэн байгаа һаань, пенси үгтэхэ. Үбшэнэй шалтагаанаар инвалид болоод, колхозник ябаһан хүндэ пенси тогтоохододоо хүдэлһэн сагынь харалсаха.

Совхозой хүдэлмэришэд, алба хаагшад хүдэлжэ ябатараа инвалид болотороо гэмтэһэн гү, али тэрэ ажалдаа удаан ябажа гэмтэһэн хүнүүдтэ хүдэлмэриин стаж хараадаа абангүй инвалидай пенси тогтоодог. Анханда колхознигууд ябаһан хүнүүдэй хүдэлмэриин стажай дутуу байгаа һаань, пенси багаар тогтоогдодог байха. Иимэ пенси абахын тулада колхозник ябаһан хүн табан жэл соо, тэрэ тоодо пенси абахынгаа урда тээ гурбан жэл хүдэлһэн байха ёһотой. Тиихэдээ тэрэ гурбан жэл соонь хүдэлмэрилөөгүй забһар зургаа һараһаа дээшэ байха ёһогүй.

Колхознигууд ябаһанаа мүнөө совхозой хүдэлмэришэд, алба хаагшад бологшодто юрэнхы гуримай ёһоор, салин хүлһэнэй жэшээгээр пенси тогтоогдодог байна. Колхознигууд ябаһан хүнүүд үтэлһэнэй гү, али инвалид болоһоной шалтагаанаар совхозой хүдэлмэридэ хүдэлхэ аргагүй байгаа һаа, һара бүриин тэдхэмжэ абаха эрхэтэй. 1-дэхи, 2-дохи группын инвалидууд, урдань колхозник ябаад үтэлһэн хүнүүдэй бүлэ соо хүдэлдэг хүнэй үгы һаань, тэдэнэр гүрэнэй тэдхэмжэ абаха байна. Колхознигууд байһан хүнүүдтэ һара бүриин тэдхэмжэ үгэхэ гурим бэшэ юрын хүнүүдэй иимэ тэдхэмжэһээ бага зэргын илгаатай. Юуб гэхэдэ, иимэ тэдхэмжэ 1-дэхи, 2-дохи группын инвалидуудта үгэхэһөө гадна, үтэлһэн—60 гараһан үбгэдтэ, 50 гараһан эхэнэр хүндэ иимэ тэдхэмжэ үгтэдэг юм. Социальна тэдхэмжын таһагуудай зууршалгаар аймагай, городой гүйсэдхэхэ комитедүүд иимэ тэдхэмжэ тогтоодог байна. Урдань колхознигууд ябаһан хүнүүд тэдхэмжэ абахын тула аймагай социальна тэдхэмжын таһагта хандаха ёһотой.

В. Тугутова,
Юридическэ эрдэм ухаанай кандидат.

Хүдөө бэшэгшэдэй шамалта ЮУ ХАРУУЛНАБ?

Хориин совхоздо (6-дахи ферма) үнинэй, баян дүй дуршэлтэй болоһон малшан Бадма Шоймполов Содном Сангажаповтай 187 толгой хашарагуудые шахажа байнхай. Тэдэнэйнгээ тус бүридэ зохёогдоһон тусхай рационой ёһоор үбһэ, зелёнко, комбикорм эдюулнэ. Мүн үдэртөө хоёр дахин бүлеэдхэгдэһэн уһаар уһална. Оролдосотой шадамараар ажаллажа, ноябрь һарада сүүдхэдээ хашараг бүхэнэйнгөө шэгнүүр эдэнэр 590 граммаар нэмээгээ юм. **Зураг дээрэ:** Бадма Шоймполов хашарагуудаа наруули дулаан үдэр таряа талханай һуурияар адуулаад, сагайнгаа хүрэхэдэ бүлеэн уһаар уһалхаяа абаашахаяа байна.

Д. Чимитовэй фото.

Хэниие мэхэлнэб?

...баржаан, Белые Воды гэжэ ...рта Баргажанай «Авангард» ...хозой шахан таргалуулагдаха ...шахуу буруу, хашарагууд 3 ...тэ болгогдожо байрлуулаг...хай.

...аяхан эдэ гүүртэнүүдээр ябажа, ...ай хэр зэргээр таргалжа бай... харaха гэхэдэ, сэхэл таарамжа... байдал үзэгдэбэ. Эндэ малынь ...алха бэшэ, харин туража бай...

...нёо голой нэгэ тохойдо бэлшэ... ябаһан һүрэг малай хажууда ...жэ харахада, үрзылдэшэһэн ...шахуу буруу хагда, хулһа, мү... бургааһа шэмхэлжэ ябаба. ...энэй дунда туража, тахим дээ... һууһан буруунууд олон.

...дэ буруунуудые адуулжа яба... үнинэй суутай үхэршэн Гарма ...боевтой ажал хүдэлмэри ту...нь хөөрэлдэгдөө.

—Юрэдөө хайшан гээд энэ ма... бүрин бүтэнөөр ондо оруулхаб ... һанаата болоноб. Эндэ хүшэ ...далаа ехээр гээһэн 20 шахуу бу... бии. Тэдэмнай гарзалангүй ...лжөөл һаа, һайн байгаа гэхээр, ...эжэ тэрэ үхэршэн хэлэбэ.

—Үгы, энэтнай шахан таргалуу...дажа байһан малай гүүртэ бэшэ ... гэхэдэ:—Юрэдөө колхозой кон...рынхид тиимэ нэрэ үгэжэ байгаа ... даа. Буритай үбһэ эдеэд, бэл...ээридэ ябахадаа мал турахаһаа ...шэ яахаб,—гээд тэрэ үргэл...лүүлэн хөөрэбэ.

Нээрээшье, колхозой правлени ...нса энэ гүүртэдэ бэшэ, харин ...иколай Галдановай, Дмитрий Да...лиевай гүүртын малда иимэ нэрэ ...үлгэһэн байна.

Нүхэр Галдановай Хабаржаан ...жэ газарта харууһалжа байһан ... гаран буруунуудай хахадынь ...ахуу дундаһаа доошо хүшэ шадалтай болонхой. Эдэ буруунууд харууһа, эдеэлүүлгын муу байһанһаа эртэ намарһаа хүшэ шадалаа гээжэ захалһан байна. Теэд эндэхи малда мүнөөшье болотор биратай тэжээл үгтэнэгүй. Үдэртөө буруунуудынь оройдоо 4—4 килограмм шанар муутай үбһэ эдеэд, ехэнхидээ хагданда бэлшээгдэнэ. Тэрэшэлэн нүхэр Дашиевай гүүртэдэ иимэрхүү байдал тохёолдонхой.

«Авангард» колхоз (түрүүлэгшэнь И. Стельмашенко, партийна эхин организациинь секретарь М. Борбоев) ерэхэ жэлдэ гүрэндэ тушаагдаха 580 толгой буруу, хашарагуудые энэ үбэл шахан таргалуулха түсэбтэй байгаа. Ноябрь һарада правлени эндэ дурсагдаһан гүүртэнүүдые эмхидхээд, «эдэ шахагдажа байһан мал» гэжэ нэрлээд, мүн аймагай хүдөө ажахын инспекцидэ мэдээсэһэн байха юм. Ингээд лэ ажалаа хизаарланхай. Табигдаһан рационой ёһоор мүнөөшье хүрэтэр мал эдеэлүүлэгдэнэгүй. Малшадта үдэр, һара бүхэнэй даабари үгтөөдүй. Тиимэһээ эндэхи малшад харууһалжа байһан буруу, хашарагуудтаа ганса үбһэ, зелёнко эдюулээд бэлшээридэ ябуулна.

Гэхэтэй хамта, тус колхоз мүнөө жэл 1900 центнер мяха абаха түсэбтэй байһан аад, тэрэнээ дүүргэжэ шадабагүй. Худалдаха малаа олошоруулаагүй, һайнаар таргалуулжа шадаагүй дээрэһээ эдэнэр 500—600 центнер мяха дутуу абахань гээшэ. Урдынгаа алдууе баһал дабтажа, бэеэ мэхэлжэ байхадаа, колхоз 1960 ондо абаһан уялгаяа хайшан гээд дүүргэхэнь гээшэб?

А. Кокорин,
Сүбөөгэй сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Хоёр дахин ехэ мяхан

Һаяхан XX партсъездын нэрэмжэтэ (Сэлэнгэ) колхозой правленидэ олон хүнэй хабаадалгатай зүблөөн болоһон байна. Эндэ колхозой түрүү малшад, зооветеринарна мэргэжэлтэд, хүдэлмэрилэгшэд, сугларжа, ерэхэ 1960 ондо байгша онойхидо эрходоо мяха хоёр дахин ехээр абаха тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ.

Энэ харюусалгатай зорилгые шиидхэхын тула эбэртэ бодо малай, хонидой хэдэн гүүртэ, отарануудые илгажа, зоотехник Галсан Гармаевта даалгаха гэжэ сугларагшад тогтоогоо. Малнуудые наһа наһаарнь жэжэ томоорнь илгаха, хүсэд хүрэхэ тэжээлээр хангаха шухала гэжэ зүблөөндэ хабаадагшад онсолон тэмдэглээ. Залуу малнуудые бүрин бүтэнөөр тэжээхын тула дүй дуршэлтэй хүнүүдые табиха шухала гэжэ шиидэгдээ.

Ерэхэ жэлдэ энэ колхоздо шубууд олоор үсхэбэрилэгдэжэ, гүрэндэ тушаагдахаар хараалагдаба.

Г. Бадмын.

ЭРТЫН ХУРЬГАДЫЕ АБАНА

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой эхэ хонидой Инзагатын отарануудта эртын хурьгадые декабрь һараһаа абажа эхилээ. Дуршэлтэй хонишод Даша Лубсановай, Бальжинима Цыденовэй даадаг отарынхид хамта дээрээ зуу гаран эртын хурьга абаад, хоролтогүй һайнаар түлжүүлжэ байнхай. Үдэртөө хурьгадаа 3—4 дахин эхэдэнь табижа, һайса хүхүүлнэ. Гараһаар таба, арба хоноод байхадань боро эдеэ—зелёнко, холимол тэжээл, һайхан үбһэ эдюулжэ һургана. Мүн минеральна тэжээлээршье дутаанагүй.

Мүнөө жэлдэ хонидто бардам хүрэхөөр үбһэ, тэжээл бэлдэгдэнхэй. Эдэ отарынхид жэлэй дүүрэтэр 300-гаад хурьга абаха.

Д. Доржиев.

Зэдэ.

Багшанарай съездын урда тээ

Түрэлхи хэлэ, литературын хэшээлые үрэ дүн һайнтайгаар, заадаг болохо

Ургажа ябаа залуу үеын багашуулые зүбөөр хүмүүжүүлхэ, һургаха хэрэгтэ түрэлхи хэлэ, литература айхабтар ехэ удхашанартай. Һурагшадые гүрэлхи хэлэндэнь һайнаар һургажа, бүхы эрдэм ухаанай эшэ үндэһэ тэдээндэ шудалуулха хэрэгтэй. Тиимэһээ һурагшадые түрэлхи хэлэн дээрэнь зүбөөр, грамотнаар хэлүүлжэ, бэшүүлжэ һургаха асуудал багша бүхэнэй гол шухала зорилго мүн.

Манай республикын түрэлхи хэлэ, литературын эрхим багшанар түрэлхи хэлэ, литература һурагшадтаа гүнзэгы мэдэрэлтэйгээр заажа эхилээ. Тэдэнэр хэшээлнүүдтээ һайнаар бэлдэжэ, зүбөөр эмхидхэжэ, нэгэшье минута дэмы хаянгүйгөөр, хэшээлнүүдые үгэдэг боложо байна. Тэдэнэй үнгэргэһэн хэшээлнүүд һурагшадта һонирхолтойгоор, һайн үрэ дүнтэйгөөр үнгэргэгдэдэг болоо. Һурагшадые литературна хэлэндэ, грамотнаар бэшүүлжэ һургалгада, өөһэдөөрнь ухаалдюулжа һургалгада ехэ анхарал табидаг болонхой.

Гэбэшье һургуулинуудаар ябажа, багшанарай хэшээлнүүдтэ ороходо, мүнөө болотор иимэ дутагдал үзэгдэһөөр: дуршэл багатай зарим багшанар хэшээлэйнгээ 30—35 минутые гэрэй даабари шалгаха, мүн үзэһэн материалыень асууха хэрэгтэ гаргажархина. Шэнэ материал заалгада тон багахан саг үлэнэ. Тиихэлээрээ һуралсалай бүхы материалые һурагшад гэртээ үзэхэ баатай болоно. Тэдээндэ гэрэй даабари тон ехээр үгтэнэ. Иигэжэ хэшээлэй методикын буруугаар эмхидхэгдэһэн дээрэһээ һурагшад класс соогоо ехэнхи сагаа миин һуужа, багшын асуухые, үсөөхэн һурагшадай харюусахые шагнаад үнгэрхэ баатай болодог. Заримдаа тэдэнэр шагнахаашье болишодог. Теэд ходол миин һуугаад, шагнажал байхада шэхэндэшье шалаатай ха юм. Олонхи багшанар хэшээлээ хуушан, тогтомол гуримаар үнгэргэдэг байһаар. Жэшээнь, хэшээлэй эхилхэдэ гэрэй даабарие шалгалга, урдахи хэшээлдэ үзэһэн материал тухай асуулгаар эхилээд, тэдээндэ хахад хэшээлынь һаладаг. Тиигэһэнэй һүүлээр багшань 5—10 минута соо шэнэ материал заадаг. Тэрэнэйнгээ удаа 3—5 минута соо шэнэ материалаа бэхижүүлдэг. Хэшээлэй дүүрэжэ байхада гэрэй даабари үгтэдэг. Газаа тээһээнь харахада баагүй хэшээл боложо байха юм. Теэд гүнзэгыгөөр шэнжэлээд, ажаглаад үзэбэл, иимэ хэшээлэй үедэ олонхи һурагшад ондоо юумэ хэжэ, зарим нэгэниинь элдэб ном уншажа, нэгэ зариманиинь ондоо юумэн тухай бодожо һуудаг байха. Иимэшүүгээр хэшээлнүүдэй үнгэрдэг дээрэһээ һурагшадай һонирхол бага болоно. Юундэб гэхэдэ: хэшээл бүхэндэ һурагшад булта творческоор хүдэлнэгүй, һонирхуулагданагүй, ухаан бодолоо хүдэлгэхэ хүдэлмэри тэдээндэ үгтэнэгүй ха юм. Тиимэһээ һурагшад түрэлхи хэлэ, литература гүнзэгыгөөр шудалжа шаданагүй. Бурят хэлэнэй зарим дүрим мэдэхэ байбашье, тэрэнээ зүбөөр хэрэглэжэ шададаггүй, зарим һурагшад удаан, түргэн аялгануудта, дифтонгнуудта, абтаһан үгэнүүдтэ алдуу олоор гаргадаг байһаар.

Тэдэнэй хэлэнэйнь хүгжэлтэ тон ахирхан. Ахалагша классай һурагшад өөрынгөө һанал бодол зүбөөр хэлэжэ шаданагүй. Литература мэдэлгэнь баһал тулюурхан байдаг. Тэдэнэр литературын теори, зохёолой удха, уран найруулгынь онсо шэнжые һайнаар ойлгожо абаагүй байдаг.

Дээрэ хэлэгдэһэн дутуу дундануудые усадхахын тула багша хүн хэшээл бүхэндэ тон һайнаар бэлдэжэ, тэрэнээ хүсэд ойлгуулхын тула оролдохо болоно.

Ямар хэшээлые үрэ дүн һайнтай (эффективнэ) хэшээл гэхэб? Дүн һайнтай хэшээл гээшэ тусхай зорилготой, һайнаар эмхидхэгдэһэн байха ёһотой. Багшын ударидалга доро һурагшад үзэһэн материалдаа эдэбхитэйгээр хандаха зэргэтэй. Тиимэ хабаадасань методикын дүй дуршэл хэрэглэжэ зааһанһаа дулдыдадаг. Хэшээлэй үедэ һурагшадай ойлгожо абаһан теоретическэ материалые ажал, дүй дуршэл дээрэ бэелүүлжэ, дүүргэжэ һургаха шухала. Мүн хэшээл бүхэндэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулагдаха зэргэтэй.

Һурагша бүхэн хэшээлдэ ходо эдэбхитэйгээр хабаадаад гарахадаа, багшын зааһан материал гүйсэд ойлгоод, тэрэнээ бодото дээрэнь дүүргэжэ шадаха ёһотой.

Арадай гэгээрэлэй системын хубилхатай хамта багша бүхэн үрэ дүн һайнтай хэшээлнүүдые үгэхын түлөө тэмсэхэ болоно. Тиимэ хэшээл үгэхэ нэгэ хэдэн арга боломжо хаража үзэе. Хэшээлдэ бэлдэжэ байхадаа, 45 минутые хайшан гээд зүбөөр хэрэглэхэ, һурагшадта эрдэм болбосорол, дуршэл шадабари һайнаар үгэхэм ааб гэжэ багша бодохо болоно. Һурагшад хэшээлэй үедэ шэнэ материалтай танилсаад, өөрөө тэрэнээ хэжэ, дүүргэжэ шадаха болоод, хэшээлһээ гараха ёһотой. Һайнаар хэшээл үнгэргэхын тула тэрээндээ түгэсөөр бэлдэжэ, хайшан гээд шэнэ материал ойлгуулхаяа, ямар асуудал табихаяа, хайшан гээд һурагшадаа хүдэлгэхые бодожо үзэхэ ёһотой.

Зүбөөр эмхидхэгдэһэн хэшээлэй минута бүхэниинь хубаарилагдаһан байха ёһотой. Тиихын тула элдэб янзын дуршэл хэрэглэхэ болоно. Жэшээнь, нэгэ һурагшаһаа асуухын орондо олон хүнһөө асууха. Юундэб гэхэдэ, 5—7 минута соо бүхы һурагшадта хабаадалгатайгаар нэгэ хэды асуудал элирүүлжэ, 4—5 һурагшадта сэгнэлтэ табижа болохо бшуу. Иимэ асуулга хэдыдэ эмхидхэхэб гэхэдэ, нэгэ темэ үзөөд, нүгөөдэдэнь орохынгоо урда тээ тингэжэ болоно. Уран зохёол үзэжэ байхадаа, түсэб зохёолгоор, үйлэдэгшэ нюурнуудаар, зохёолой гол удхаар бултанһаа асуужа болохо ха юм.

Һурагшадай өөһэдөө хүдэлмэрилжэ, оюун бодолоо бушуухан хүдэлгэжэ һурахань, үзэһэн материалда эдэбхитэйгээр хабаадахань айхабтар шухала удхатай. Һурагшад класс соогоо миин хараад, шагнаад һууха бэшэ, харин багшын зааһан юумэн тушаа ухаан бодолоо гүйлгэдэг, эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байха зэргэтэй. Зааһан темэдээ һурагшадай ухаан бодолые зүбөөр хандуулан хүдэлгэхын тула багшань тусхай асуудал бэлдэхэ, ямар арга методээр заахаяа һайса бодожо үзэхэ ушартай. Тиигээгүй һаа, һурагшадай ухаан бодолые зүбөөр хүдэлгүүлжэ, һайнаар ухаалдюулжа шадахагүй. Һурагшадай ухаан бодолые зүбөөр хүдэлгүүлжэ, өөһэдыень хүдэлмэрилүүлхын тула багшань иимэ асуудалнуудта анхаралаа хандуулха ёһотой гэбэл: һурагшын харюуень шагнаха, алдууень олохо, тэрэнэй үгэһэн харюугаар түсэб зохёолгохо, тэрэнэй шухала һанал бодолые олохо, удхын талаар зүб харюусаа гү, мэдүүлэлээ зүбөөр зохёогоо гү гэжэ тодорхойлхо, харюуень үргэлжэлүүлхээр, уран зохёолһоо жэшээ һанахаар, харюусагшаһаа асуудал һурахаар бэлдүүлхэ гэхэ мэтэ.

Гэхэ зуура һурагшадай оюун бодолые зүбөөр хүдэлгэжэ, тэдэниие өөһэдөөрнь эдэбхитэйгээр хүдэлгэхэ, үрэ дүн һайнтай хэшээл үнгэргэхэ ябадалда һуралсалай шэнэ материал зүбөөр заалга, һурагшадай номоо һайнаар үзэлгэ, дабталга, зураглан харуулха хэрэгсэл зүбөөр хэрэглэлгэ, словарна хүдэлмэри гэхэ мэтэ туһалха байна. Эдэ бүгэдые хайшан гээд зүбөөр эмхидхэхэб гэжэ бэшэгдэбэгүй. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, хэшээлээ багшанарай үрэ дүн һайнтайгаар үнгэргэдэг болоо һаа, һурагшад гэрэй даабариһаа сүлөөлэгдэхэ, муугаар һурадаг һурагшанар байхагүй зэргэтэй.

Энэ асуудал болохоёо байгаа багшанарай съезд дээрэ гүнзэгыгөөр зүбшэн хэлсэгдэхэ бэзэ гэжэ һанагдана.

Б. Батоев,
Багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институдай түрэлхи хэлэ, литературын кабинедые даагша.

Зураг дээрэ: һурагшад, багшанар түрэлхидэй хүсөөр баригдаһан Селендумын дунда һургуулиин һуралсалай мастерской.

З. Веснинагай фото.

АРБАН ҮДЭРТЭ АЛЬГА ТАШАЛГАН

Журналистын тэмдэглэл

Багахан арадайнгаа оюун бэлиг, ...адабари мэргэжэл харуулхаяа до...огто Байгал далайн эрьеһээ, Бу...ят оронһоо ерэһэн искусство, лите...атурын түлөөлэгшэдые хүндэлһэн...эл һүүлэй үедэ оронойнмнай ниис...эл хото—Москвада урин дулаа...һан үдэрнүүд тогтожо, ороһон са...ан ябууд дундаа шахуу хайладаг ...айгаа. Байгаалиин иимэ урин ду...лаанаар угтахада, москвагайхид ...үндэтэ айлшадаа бүришье хани ...алуунаар угтажа, алдар суута ...еатрнууд, выставкэнүүдэй ехэ ехэ ...алнууд соо арбаад хоногой тур...шада альга ташаа.

Манай гүрэн олон үндэһэ яһа...анһаа бүридэнхэй. Үндэһэн искусство, литературын хүгжэлтэдэ пар...и, правительствомнай хододоо ха...луун анхарал хандуулдаг. Бу...ят арадай искусство, литерату...рын хоёрдохи декадые Москвада ...үнгэргэхэ гэһэн тогтоол, декадын ...нээгдэхэ үдэшэ Ехэ театрын фи...лиалай сценэдэ табигдаһан «Анда ...нүхэд» гэжэ оперодо Н. С. Хрущев ...түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гэй Прези...диумэй гэшүүдэй ерэжэ шагнаһан ...шар эндэ хэлэгдээшые эли тодоор ...гэршэлнэ. Амжалта түгэс, дуутай ...шуутайгаар үнгэргэгдэһэн энэ декада орон доторхи һүүлэй үеын ...ехэн ябуулгануудай нэгэн болоно.

1940 оной намар Бурядай искусствын түрүүшын декадын үедэ гүрэнэй Ехэ театрын филиалай сценэ дээрэ «Энхэ Булат баатар» гэжэ Бурядай түрүүшын оперо харуулагдаа һэн. Тиихэдэ ниислэлэй ажалшад бурят искусствотай танилсажа, үндэр сэгнэлтэ үгэһэн байха. Тиимэһээ манай искусство, литературын хоёрдохи декадые ехээр һонирхожо хараа. Декадын эхилхэһээ хэдэн үдэр урид «Арюун гоохон Ангар дүүхэй», «Инаг дуранай түлөө», «Игорь тайжа» гэхэ мэтэ олонхи зүжэгүүдтэ орохо билет баран худалдагдашанхай байгаа. Тиимэл ушарһаа тэндэхи хэдэн мянгаад зон олонхи зүжэгүүдые хараха дуратай аад, аргань болоогүй ха юм.

Драматург Н. Балдановой либреттээр композитор Д. Аюшеевэй зохёоһон «Анда нүхэд» гэжэ оперые харахаяа ерэгшэд «Бурят айлшаднай ямар зүжэг наадаар бидэнээ баясуулхань хаб», «Хүсэһэндэмнай хүрэгшэ аа гү?» гэхэ мэтэ бодолнуудта абтанхай, хүшэгын дэлигдэхые хүлеэжэ ядан Ехэ театрын филиалай зал соо һуугаа бшуу.

Үнгэрһэн хугасаада Бурят орондо гайхамшаг ехэ хубилалтын болоһон, арадай үндэһэн искусствын айхабтар түргэнөөр хүгжэһэн тушаа тэмдэглэн, РСФСР-эй габьяата ажал-ябуулагша А. Новиков иигэжэ хөөрэбэ:

—«Анда нүхэд» гэжэ һонирхолтой, удха түгэлдэр зүжэг ород, бурят арадуудай хоорондохи хани халуун нүхэсэлэй эхиие харуулна. Россин гүрэнтэй Бурят ороной һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэлэй ехэ ойе бурят арад үнгэрөөшэ зундаа һайндэрлөө. Тиимэһээ тэрэ холын үе саг харуулһан зүжэгэй мүнөө асарагдаһаниинь гүн ехэ удхашанартай. Энэ оперын ирагуу аялганууд, хурсаар зохёон тааруулһан удхань хүнэй сэдьхэл хүдэлгэнэ.

Бурядай түрүүшын баледүүд «Арюун гоохон Ангар дүүхэй», «Инаг дуранай түлөө», ород арадай суута оперо «Игорь тайжа» бага сага дутагдалнуудтай байбашье, бүхы дээрээ хүнэй сэдьхэл хүдэлгэмэ зүжэгүүд боложо шадаа гэжэ ниислэлэй газетэнүүдэй, искусствын элитэ ажал-ябуулагшадай нэгэн доро тэмдэглэһэн ушар түхэл маягаараа национальна, удхаараа социалистическэ бурят искусствын асари ехэ алхамаар дабшажа ябаһые үшөө үшөө дахин тодорхойлно.

СССР-эй арадай артистка, Ленинскэ шангай лауреат Галина Уланова «Арюун гоохон Ангар дүүхэй» баледые һайхашаажа, магтаһан үгэнүүдые хэлэһэн байха. «Танай Лариса Сахьяновагай хатархыень ехэтэ һайхашаабаб. Нугархай, уран гартай, үнэн сэдьхэлһээ наададаг, хүнгэнөөр хүдэлдэг, һүрэдэг балеринэ» гэжэ бэлигтэй басагые Г. Улановагай магтаһан ушар гансашье Сахьяновае бэшэ, мүн бүхы бурят арадые баясуулна.

Бурят арадайнгаа үндэһэн искусстваар омогорхожо һуугаабди. «Хүнүүд ямараар угтагша ааб» гээд һанаата болон һуухадамнай, олонхи номернуудай, үзэгдэлнүүдэй дүүрэхэтэй сасуу арга бэшэл альга ташалган нэершэдэг байгаа. Бурят драмын артистнууд яһалашье альга ташуулаа, яһалашье магтуулаа. Теэд магтууланшьегүй яахаб! Энэ театрта үнэхөөрөө бэрхэ, бэлигтэй артистнууд олон ха юм. «Барометр шуурга харуулна», «Ухааншаа болоһон уйдхар», «Будамшуу», «Тайфун» гэжэ зүжэгүүд бурят хэлэн дээрэ табигдабашье, харагшадай дуратай, дүтэ пьесэнүүд боложо шадаа. Залуу драматург Б. Пурбуевай «Сасуутан» гэжэ зүжэгые ород хэлэн дээрэ табиһан ушар театрын творческо илалта болоно.

Зураг дээрэ: Бурядай АССР-эй габьяата артистка С. Барцева Союзуудай Байшангай Колонно зал соо энэдхэг хатар гүйсэдхэжэ байна.

Агуухэ Ленинэй залуу наһанайнь жэлнүүдые харуулһан «Залинта аадарай дундуур» гэһэн зүжэг һайнаар угтагдаа. Москвагай сценэнүүд дээрэ 30 гаран жэлдэ табигдаагүй «Василиса Меленьтева» зүжэг харуулжа, Ород драмын театр зүбтэй юумэ хээ.

Нэгэтэ литературын үдэшэһөө бусажа ерэхэдэмнай, «Бухарест» гостиницын лифтын дэргэдэ зүүн зүгэй яһатанай түхэл шарайтай хүн маниие угтаад:

— Таанар Бурядһаа гүт? Тиигэбэл, гарнуудыетнай адхахыем зүбшөөгыт!—гээд, бидэниие халуунаар тэбэреэ бэлэй. Һүүлдэ мэдэхэдэмнай, Хитадай Аньшаньдахи металлургиин комбинадай инженер Ван Хо-цзы байба.

— Би мүнөө һаяхан танай хатар, дуунай ансамблиин концерт Кремлиин театр соо хараад ерээб,—гээд хэлээ һэн.—Жэгтэй һайханшье, һонирхолтойншье байба. Альга ташажашье мэдээб—альгадни мүнөө болотор үбдэнэ. Гүнзэгы бэлигтэй, саашадаа бүри ехэ амжалта туйлаха коллектив байна. Минии халуун баясхалан тэдээндэ хүрэг ыт.

Дуу, хатарай ансамбль үдэр бүри, үдэртөө хэдэ дахин иимэрхүү сэгнэлтэдэ хүртэдэг байгаа. Эдэнэй номернууд харагшадай эрилтээр хэдэн удаа дабтагдадаг байба. Хонгёо хоолойтой дуушадай, хурдан солбон хатаршадай сценэ дээрэ гарахаһаань хойшо альга ташалган нээрдэг байгаа.

Ниислэл хотын зоной дура сэдьхэлые буляаһан бэрхэ дуушад Лхасаран Линховоин, Бадма Балдаков, хатаршад Лариса Сахьянова, Василиса Тумурова, драмын артистнууд Надежда Гендунова, Буда Вампилов болон бусад олон хүбүүд, басаганай арадай дундаһаа урган гараһан үнэхөөрөө ехэ бэлигтэй хүнүүд ха юм. Мүн аха нүхэдэйнгөө эрхим халаан болохоор ургажа ябаһан бэлигтэй залуушуулай олошоржо байһаниинь бүгэдые баясуулна. Ленинградай хореографиин училищида һурадаг О. Короткова—шадабаритай балеринэ боложо ябаһанаа, тэндэхи консерваториин студент К. Базарсадуев—бас хоолойтой бэрхэ дуушан боложо ябаһанаа декадын үедэ элирүүлээ. Эдэ мэргэжэлтэй артистнуудһаа гадна, уран һайханай бүлгэмүүдтэ хабаадагшад—Хэжэнгын арадай хоор, Тарбагатайн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хоор, зооветинститудай студентнэрэй түлөөлэгшэд, сэмбын фабрикын бүд нэхэгшэдэй ансамбль Москвагай Культурын ордонууд, клубуудта уран шадабаряа харуулжа, халуунаар угтагдаа.

Элдэб үнгын хээ сэсэгүүдээр, лентэнүүдээр шэмэглэгдэнхэй юбкэ үмдэһэн, урданай томо хоолойбшо хүзүүндээ зүүһэн эхэнэрнүүдые, барбагар һахалтай үбгэдые Москвагай үйлсэдэшье, музейнүүд болон театрнуудташье декадын үеэр хаража болохо байгаа. Тэдэнтэй ушарһан хүнүүд хойноһоонь эрьежэ байгаад удаан харадаг, үдэшэлэн концертдэ ошогшод тэдэнэй өөрэ янзатай дуунуудые шагнажа сэдьхэлээ ханадаг байгаа. «Шэмээшэг дуушадай урданай юрын дуунуудые шагнаад, үндэр наһатай үбгэдтэй яаралгүйхэн хөөрэлдөөд байхадаа, сэбэр тунгалаг булагһаа мүнхэ уһаар ундалжа, хүсэ шадал нэмэһэндэл, хүхюун согтой болонобди» гэжэ Москвагай университедэй студентнэр бидэндэ хөөрөө һэн.

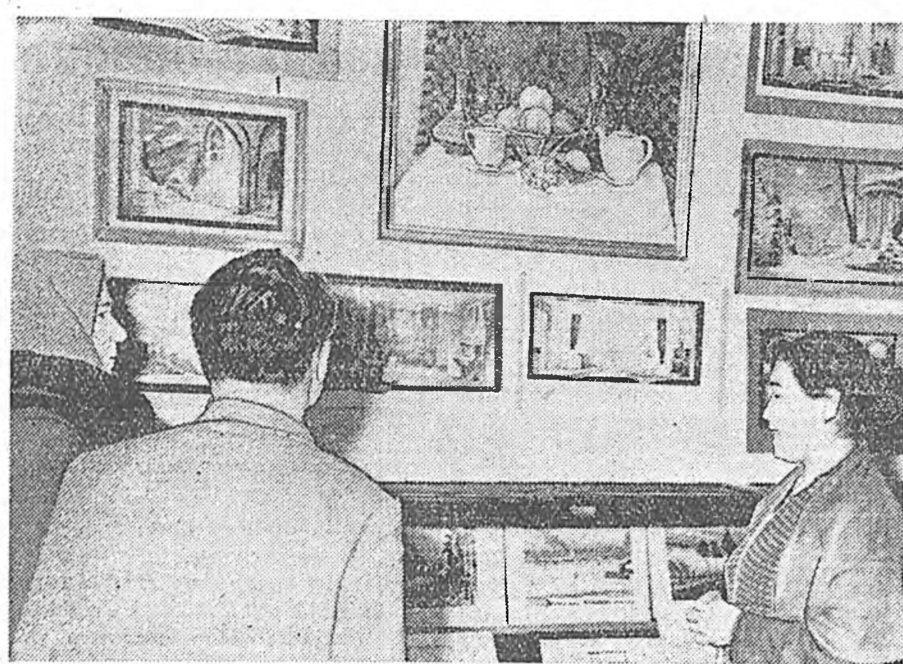
Москвада нээгдэһэн Бурядай уран зураг, шэмэглэлгын, номой выставкэнүүдые хүнүүд олоороо ерэжэ хараа.

Бурят мастернуудай бүтээһэн зүйлнүүд гүрэнэй универсальна магазинда табяатай байгаа. Эбэрээр, яһаар хэгдэһэн жэжэхэн зүйлнүүдые, элдэб значогуудые хүнүүд худалдан абадаг байба. Хэдэн ресторанда бурядуудай дуратай эдеэн—бууза, хуушуур, омолёор хэгдэһэн элдэб эдеэ хоол—буйлуулагдажа, бүгэдые һонирхуулаа. Москвагай хэдэн кинотеатрта бурят кинофильмнүүд харуулагдаһан байна.

Бурядай искусство, литературын декадада хабаадагшадай зарим тэды амжалта туйлаһаниинь арсашагүй. Ниислэл хотын искусствын элитэ ажал-ябуулагшадай заабаринуудые саашанхи ажалдаа хэрэглэн, түрэл нютагаа улам суурхуулхань дамжаггүй.

Алексей БАДАЕВ.

Эхилэн зурагшадай выставкэ нээгдэбэ

Зураг дээрэ: эхилэн зурагшадай зурагуудай выставкын зал соо.
А. Бадаевай фото.

Республикын уран һайханай музейн байшан соо эхилэн зурагшадай түрүүшын выставкэ үнгэрэгшэ амаралтын үдэр нээгдэбэ. 1960 оной зун эхилэн зурагшадай бүхэсоюзна выставкэ Москвада нээгдэхэ юм. Тиимэһээ, Улан-Удэдэ эмхидхэгдэһэн выставкэ эхилэн зурагшадые олоор элирүүлжэ, мүнөө үеын темээр зурахыень заажа үгэхэ зорилготой.

50 уран зураашадай 400 шахуу зураг, скульптура болон гоёон шэмэглэлгын зүйлнүүд эндэ табигданхай. Паровозо-вагонно заводой, мяханай комбинадай, мелькомбинадай, Закаменск городой, Хориин, Прибайкалиин, Байкало-Кударын аймагуудай уран зураашад выставкэдэ хабаадалсаба. Эхилэн зурагшадай олонхинь слесарь, комбайнер, топограф, адуулгашан гэхэ мэтэ мэргэжэлтэйнүүд.

Уран зураашад зурагайнгаа удха, ажал хүдэлмэри тухай харагшадта хөөрэжэ үгөө. Мелькомбинадай слесарь Ли И-лу «Арадай дружинын штабта», ПВЗ-гэй хүдэлмэрилэгшэ П. Лапин, «Паровоз хабсаралгын цех» гэһэн зурагуудые табиба. Топограф Б. Егоров республика дотор ажамидардаг шубуудые шадамар бэрхээр зураа. П. Яхновец, В. Лоскутников, В. Налетов болон бусад нютагайнгаа байгаалиие гоё һайханаар зураһан байна. В. Бадмаев, Ю. Винцекевич Байгал далайда зурагуудаа зорюулба.

Выставкые нээлгэ дээрэ республикын облпрофсоведэй секретарь М. Гаськов, ВЛКСМ-эй обкомой секретарь Д. Очиров, выставкэ үнгэргэхэ эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ В. Афанасьев болон бусад байлсаа.

А. Суханова.

Түрүү зоотехнигүүдтэ шан барюулагдаба

1959 оной туршада хонидые зүбөөр илгаһанайнь түлөө республикын Хүдөө ажахын министерство хэдэн зоотехнигүүдые мүнгөөр шагнаа.

Тэдэнэрэй тоодо Владимир Антонович Шойбонов (Иволгын аймагай «Коммунизм» колхоз), Зоя Михайловна Рудакова (Ториин аймагай «Заветы Ильича» колхоз), Мария Прокопьевна Баирова (Хориин «Эрдэм» колхоз) болон бусад оролсоно.

В. Шнайдер.

Городой ажалшадые һайнаар хангана

Республикымнай ниислэл хотодо ПВЗ-гэй хүдэлмэришэдэй тосхонһоо Үдэ голой урда бэе хүрэтэр трамвай ябажа эхилһээр жэл болобо. Мүнөө городой алба хаагшадай, предприятинуудай хүдэлмэришэдэй ажалдаа ошоходонь, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэйшье өөрынгөө хэрэгээр ябахадань амар болонхой.

Городоймнай ажаһуугшад жэлэй туршада дунда зэргээр 50 дахин трамвайда һуужа ябаһан байна. Мүнөө үдэр бүхэндэ арба гаран, амаралтын үдэрнүүдтэ бүри олон трамвай ябана.

Трамвайн управлениин хүдэлмэришэдэй гурбанай нэгэ хубинь залуушуул болоно. Трамвай жолоодогшодой нилээд олонхинь баһал залуушуул байха зуураа, дандаа 10 класс дүүргэһэн хүбүүд, басагад юм.

Долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн бүгэдэ арадай мүрысөөндэ оролсожо, тус управлениин коллектив амжалтатайгаар хүдэлмэрилнэ. Нүхэд Сластина, Дунец, Кит, Мартынова, Царькова гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд мүрысөөндэ түрүүлнэ. Тус бригадануудай гэшүүд жэлэй хугасаа соо оролдосо ехэтэйгээр хүдэлмэрилжэ гараа.

Социалистическэ Ажалай Герой Валентина Гагановагай үүсхэлые дэмжэн, нүхэр Дунец хүтэлбэрилжэ ябаһан бригадатаяа ошожо, гээгдэлдэ ороһон экипажда хүдэлмэрилөө һэн. Оролдолгын ашаар тус бригадынхид тэрэ экипажые гээгдэлһээнь гаргажа шадаа. Мүнөө мүрысөөндэ гурбадахи һуури эзэлжэ ябана.

Нүхэд Азарова, Ильина, Изветкова, Виноградова гэгшэд түрүүшээр депогой шэнэ барилгада юрын хүдэлмэришэнөөр ажаллажа эхилһэн юм. Тэрээнэйнгээ һүүлээр жолоодогшын курса дүүргэжэ, гурбадахи классай жолоошоной эрхэтэй болоһон байна. Трамвайдаа хүдэлжэ байгаад, ажалһаа һамшангүйгөөр һуража, тэдэнэр хоёрдохи классай жолоошоной эрхэтэй болоо. Мэргэжэлээ һайнаар шудалһан тэдэ басагад трамвайн аюулгүй ябахые шалгагшаар дэбжүүлэгдэнхэй.

Коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө дэлгэрһэн мүрысөөндэ тус управлениинхид эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Жолоошод Казакова, Сластина, Кит, кондукторнууд Гущина, Матвеева, Первушина, Филиппова, Осипова гэгшэдэй бригаданууд энэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэнэ.

Трамвайн депогой хүдэлмэришэд городой ажалшадые һайнаар хангахын түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, техническэ харууһа болон заһабарилгые һайнаар хэнэ. Нүхэр Муравьев электрослесариин һурагшаар ажаллажа эхилһэн аад, ехэ оролдолго гаргаһанайнгаа ашаар удангүй бэеэ даагаад хүдэлмэрилдэг болоо. Һүүлээрнь нүхэр Муравьев табадахи разрядаар хүдэлмэрилжэ байтараа Москва городто мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ курсада эльгээгдээ.

Һүүлэй үедэ трамвайн управлениин хүдэлмэришэд тон габшагайгаар хүдэлмэрилжэ байна. Тэдэнэр һаяар Шишковка тосхон хүрэтэр ябаха трамвайн шэнэ лини ашаглалгада үгэхэнь. Шишковка тосхонойхид городой центр хүрэтэр трамвайгаар ябаха аргатай болохонь.

К. Халтанов,
Б. Жамбалов.

Сагай уларил

Үнгэрэгшэ арбан хоногой туршада республикымнай газар дээрэ һалхигүй хүйтэн үдэрнүүд болоо. Эдэ үдэрнүүдтэ бага сага үүлэтэй байбашье, эндэ тэндэ саһан ороо.

Үнгэрһэн үе соо республикымнай ехэнхи газар дээрэ дунда зэргээр 24—28 градус хүйтэн болоһон байна. Зарим газарта, жэшээнь, Ахын аймагта 29—31 градус, Түнхэнэй, Закаменай аймагуудта, Яруунын аймагай Романовка тосхондо, Багдаринда 33 градус хүрэтэрөө хүйтэрөө. Агаарай температура юрын нормоһоо 2—8 градусаар, үнгэрэгшэ энэ үетэй сасуулхада 6—12 градусаар хүйтэн байгаа.

Республикын урдахи, дундуурхи аймагуудта 34—39 градус, Баргажан голдо 42—46, 48 градус хүйтэн болоо. Үнгэрэгшэ арбан хоногой турша дотор Тарбагатайда, Тохойдо, Улан-Удэдэ, Кабанскда 1—5 миллиметр, Баргажанда—11 миллиметр гүнзэгытэй саһан оробо. Мүнөө үедэ Могойтодо—11 сантиметр, Тохойдо 12. Кабанскда, Романовкада (Ярууна)—17, Нижне-Ангарскда, Багдаринда—21—25, Баргажанда—32, Байгалай зүүн эрьеэр—57 сантиметр зузаан саһан ороһон байна.

И. Котов.

ХЭҺЭН АЖАЛААРАА ХАБА ШАДАЛАА ХАРУУЛНА

— Степан Георгиевич Скуратовые таниха гүт?—гэжэ сэмбын фабрикын али нэгэн хүдэлмэришэнһөө һураа һаатнай:

— Таниха даа. Коммунистическэ ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн түрүү бригадануудаймнай нэгые даадаг хүн юм,—гэжэ харюусаха байха.

Фабрикын алишье хүдэлмэришэнэй иигэжэ харюусахань зүбтэй. Юуб гэхэдэ, ажал хэрэгээ һайнаар ябуулдаг, даажа байһан хүдэлмэридөө үнэн сэхээр хандадаг хүниие коллектив бүхэнэйнь гэшүүл мэдэдэг гээшэ. Сэмбын фабрикын нооһо ээрэдэг цехын бригадир Степан Скуратов эгээл тиимэ хүнүүдэй нэгэн болоно.

«Олон үгэдэ олзогүй, хэһэн ажалаараа хаба шадалаа харуулха» гэжэ тус бригадынхид хэлсэдэг болонхой. Үнэхөөрөөшье тус бригадынхид хэһэн ажалаараа хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ байна. Бригадын гэшүүдэй дунда шадабари мэргэжэл һайнтай болоһон үнинэй хүдэлмэришэд, һаяхан хүдэлмэрилжэ эхилһэн залуушуулшье бии. Теэд тэдэнэр бэе бэедээ туһалан ажалладаг, тиигээд гээгдэжэ ябаһан нүхэдөө хамтынгаа хүсөөр урагшань татажа, бултанайнгаа зорилгые бэелүүлнэ.

Елена Карпукова бригадын эгээл залуухан ээрэгшэ юм. Энэ басаган курса дүүргээд, хүдэлмэрилжэ эхилһээр һаяхан. Һуража байхадаа, нооһо ээрэдэг оньһон машинада хэдышье оролдосотойгоор хүдэлмэрилөө һаа, нормоёо холо дүүргэдэггүй байба. Олон жэлдэ хүдэлмэрилжэ, баян дүй дүршэлтэй болоһон Степан Георгиевич тэрэ басаганда саг үргэлжын анхарал хандуулан, үйлэдбэриин бодото туһаламжа хүргэнэ.

— Елена, шинии гарнууд үшөө дүршөөгүй дээрэһээ үлүү хүдэлмэри хэнэ,—гээд Степан машинадань өөрөө һуужа, хайшан гээд хүдэлхые тон ойлгосотойгоор харуулжа үгэнэ.

— Түрүүшын үедэ иигэжэ дүршөөгүйдөө һайн шанартайгаар нооһо ээрэхын аргагүй,—гэжэ бригадир үшөө дабтан заана.

— Ойлгосотой, оролдожол байнаб,—гээд Елена басаган һууридаа дахин һуужа, машинынгаа оньһонуудые бригадирайнгаа зааһан хэбээр хүдэлгэжэ ороно...

Зинаида Лаврентьева тус бригадын эгээл үнинэй, шадабари мэргэжэлээр баян хүдэлмэришэн. Һүүлэй һарануудта нооһо ээрэхэ даалгабаряа 150 процентһээ доошо бэшээр дүүргэжэ байна. Тиихэ зуураа, залуу ээрэгшэдые бэедээ даажа абаад, хүдэлмэриингөө дүй дүршэлдэ һургалсана.

Декабрь һарын түрүүшын хахад соо нүхэр Скуратовай бригада нооһо ээрэхэ жэлэйнгээ түсэбые дүүргэхэ зорилготой. Тиимэһээ хүдэлмэриингөө сагай минута бүхэниие миин үнгэргэхэгүйн, даажа байһан техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын түлөө бүхы хүсөөрөө оролдоно.

Гансахан түсэбэй дүүргэлтээр ажалай амжалта харуулагдадаггүй. Продукциин шанар гээшэ хүдэлмэриин гол показательнуудай нэгэн болодог. Тиимэһээ «үйлэдбэридэтнай голодоһон хэр гарадаг бэ?» гэжэ нүхэр Скуратовһаа асуугдаба.

— Коммунистическэ ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэһөөр бригадамнай нэгэшье голодоһо гаргаагүй,—гэжэ харюусаа.

Н. Хазагаев.

ХОККЕЙ

Республикымнай спортсменүүд хоккей наадалгын мүрысөөндэ һүүлэй үедэ эдэбхитэйгээр хабаададаг боложо байна. Һая болотор энэ спортдо хүнүүд үсөөнөөр хабаададаг байһан юм.

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр Улан-Удын «Динамо» стадиондо ПВЗ-гэй «Локомотив», «Динамо» гэжэ командануудай хоккеистнүүд уулзажа, мульһэн дээгүүр бүмбэгэ сохёо.

«Локомотивайхид» талмайнгаа эзэдэй ворота руу абаһаар 2 бүмбэгэ сохижо оруулаа. Нааданай дүүрэтэр «Динамо» командынхид нүгөөдүүлэйнгээ ворота руу бүмбэгэ сохижо оруулхые хэды оролдобошье, шадаагүй.

Энэ мүрысөөндэ «локомотивайхид» 2:0 гэһэн тоотойгоор «динамынхидые» шүүһэн байна.

Л. Хайдуров.

Хилын саанаһаа

МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай сесси

УЛАН-БАТОР, декабриин 21. (ТАСС). МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай сесси мүнөөдэр эндэ хүдэлмэреэ дүүргэбэ. МНР-эй хүдөө ажахые 1960 ондо хүгжөөхэ түсэб тухай, 1960 оной гүрэнэй бюджет тухай, хүдөө ажахын налогууд тухай хуулинууд сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ баталагдаа.

Сессиин түгэсхэлэй заседани дээрэ Арадай Ехэ Хуралай гадаадын хэрэгүүдэй комиссиин түрүүлэгшэ С. Бата дэлхэйн бүхы оронуудай парламентнуудта СССР-эй Верховно Соведэй эльгээһэн хандалга тушаа, мүн Корейе эбэй ёһоор нэгэдүүлгэлдэ, гадаадын сэрэгүүдые Корейһээ гаргаха хэрэгтэ туһаламжа үзүүлхэ тушаа бүхы оронуудай парламентнуудта Корейн Арадай Демократическа Республикын Арадай дээдэ суглаанай эльгээһэн бэшэг тушаа үгэ хэлээ.

СССР-эй Верховно Соведэй хандалгые һайшаан дэмжээ.

Индиин ниислэл Дели хотодо нээгдэһэн хүдөө ажахын уласхоорондын выставкэ дээрэ Советскэ Союзай павильониие хүн зон тон ехээр һонирхон харана. Павильоной түрүүшын үдэрнүүдтэ тэрээндэ 100 мянгаһ гаран хүн орожо хараһан байна. Зураг дээрэ: советскэ павильон харуулагдана. ТАСС-эй фотохронико.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ТАЛААР ЭКОНОМИЧЕСКА, НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХАРИЛСАА ХОЛБОО ХАНГАХЫН ТУЛА ЭКОНОМИЧЕСКА ТУҺАЛАЛСАЛГА БЭЕЛҮҮЛДЭГ САГ ҮРГЭЛЖЫН КОМИССИИН ЗУРГААДАХИ ЗАСЕДАНИ ТУХАЙ КОММЮНИКЕ

Хүдөө ажахын талаар экономическа, научно-техническэ харилсаа холбоо хангахын тула экономическа туһалалсалга бэелүүлдэг соведэй саг үргэлжын комиссиин ээлжээтэ, зургаадахи заседани Болгариин Арадай Республикын ниислэл Софи хотодо 1959 оной декабриин 17-һоо 20 хүрэтэр боложо үнгэрбэ.

Комиссиин заседанида Албаниин Арадай Республикын, Болгариин Арадай Республикын, Венгриин Арадай Республикын, Германиин Демократическа Республикын, Польшын Арадай Республикын, Румыниин Арадай Республикын, Советскэ Социалистическэ Республиканудай Союзай, Чехословацка Республикын түлөөлэгшэд хабаадаба. Хитадай Арадай Республикын, Монголой Арадай Республикын түлөөлэгшэд ажаглагшад боложо. комиссиин хүдэлмэридэ хабаадаа.

Экономическа туһалалсалгын соведэй 12-дохи сессиин шиидхэбэритэй зохилдуулан хүдөө ажахын талаар табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэдэ хэдэн шухала хэмжээ-ябуулгануудые комисси зүбшэн хэлсээ. СЭВ-дэ хабаадагша оронуудай хүдөө ажахын зарим һалбаринуудые мэргэжүүлхэ арга боломжо тухай асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ онсо анхарал хандуулагдаа.

СЭВ-дэ хабаадагша оронуудай хүдэлмэришэ группанууд болон мэргэжэлтэдэй зүблөөнүүдэй 1959 ондо хэһэн ажал-ябуулгын дүнгүүдые комисси зүбшэн хэлсээд, гэдээн тушаа зохихо һанамжа дурадхалнуудые баталан абаһан байна. Комисси болбол 1959 ондо үнгэргэгдэһэн, машинануудые туршаһан уласхоорондын туршалгын дүнгүүд тухай, мүн хүдөө ажахые механизацилха, электрификацилха бусад асуудалнуудаар, сортовой үрэһэ болон хүдөө ажахын зарим ургамалнуудай үрэһэнэй материал үйлэдбэрилгые мэргэжүүлхэ тушаа, хүдөө ажахын эдлүүриин газарые намагһаа хатааха, уһалха асуудалнууд тушаа, ветеринари болон СЭВ-дэ хабаадагша оронуудай хүдөө ажахые хүгжөөхэ бусад зарим асуудалнууд тушаа комисси һанамжа дурадхалнуудые баталан абаһан байна.

Ой модо хүсэлдүүлэн ургуулха хүдэлмэри эмхидхэхэ, ой модоной ашагые дээшэлүүлхэ тушаа, ой модые элдэб хоротон болон үбшэнһөө хамгаалха тушаа һанамжа дурадхалнууд комиссиин заседани дээрэ баталагдаһан байна.

СЭВ-дэ хабаадагша оронуудай хоорондо хүдөө ажахын талаар экономическа, научно-техническэ харилсан ажаллалгын асуудалнуудые зүбшэн тодорхойлхо хүдэлмэриингөө шанарые саашадань дээшэлүүлгэдэ зорюулһан хэмжээ-ябуулгануудые саг үргэлжын комисси зүбшэн хэлсэһэн байна.

«Хүдөө ажахын уласхоорондын журналай» редакционно коллегиин хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха асуудалнууд харагдаһан, комиссиин 1960 оной хүдэлмэриин түсэб баталагдаһан байна.

Хүдөө ажахын талаар саг үргэлжын комиссиин зургаадахи заседани СЭВ-дэ хабаадагша оронуудай аха дүүгэй ёһоор харилсан ажаллалгын, туһалалсалгын оршон байдалда үнгэрөө. Нэгэн һаналаар баталагдаһан һанамжа дурадхалнуудынь экономическа туһалалсалгын соведэй 12-дохи сессиин шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ зорюулагданхай. Эдэ һанамжа дурадхалнууд СЭВ-дэ хабаадагша оронуудай хоорондоо хүдөө ажахын талаар экономическа, научно-техническэ харилсан ажаллалгые саашадань үргэдхэхэ, гүнзэгырүүлхэ хэрэгтэ туһалха байна.

МНР-эй хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдэй гэшүүдэй хоёрдохи съезд

УЛАН-БАТОР, декабриин 21. (ТАСС). Монголой хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдэй гэшүүдэй хоёрдохи съезд эндэ мүнөөдэр нээгдэбэ. Съезддэ бүхы аймагуудһаа 698 делегадууд-түлөөлэгшэд суглараа. Съездые нээлгэ дээрэ МНРП-гэй ЦК-гэй политбюрогой, МНР-эй правительствын гэшүүд Ю. Цеденбал, Ж. Самбу түрүүтэй байлсаба. Мүн аха дүү социалистическэ оронуудһаа: СССР, КНР, Болгари, ДРВ, ГДР, Румыни, Венгри, КНДР болон Чехословакиһаа түлөөлэгшэд байлсаа.

МНРП-гэй Центральна Комитедэй, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй даалгабаряар съездые МНРП-гэй ЦК-гэй секретарь Л. Цэнд нээбэ. «Хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдые бэхижүүлхэ зорилгонууд тухай, СХО-гэй жэшээтэ Уставта зарим хубилалта, нэмэлтэнүүдые оруулха тухай» элидхэлые хүдөө ажахын министр Н. Жагварал хэһэн байна.

Мүнөө үедэ орон дотор хүдөө ажахын томодхогдоһон 389 нэгэдэл тоологдоно. Арадай ажахынуудые нэгэдүүлгын дүүргэгдээд байһан мүнөө үедэ, гэжэ Н. Жагварал мэдүүлбэ, СХО-е эмхидхэлэй-ажахын талаарнь бэхижүүлхэ гээшэ нэгэдэхи шатын зорилго болоод байна. Һаяхан болоһон МНРП-гэй ЦК-гэй пленум энэ асуудалда зорюулагдажа, хэдэ хэдэн тодорхой хэмжээнүүдые хараалһан байна.

Удаань элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэ эхилээ. СССР-эй, КНР-эй түлөөлэгшэд амаршалгын үгэ хэлэһэн байна.

Болгариин Арадай суглаанай сесси нээгдэбэ

СОФИ, декабриин 21. (ТАСС). Болгариин Арадай Республикын Арадай суглаанай ээлжээтэбэшэ сесси мүнөөдэр эндэ нээгдэбэ.

Болгариин Арадай Республикын 1960 оной арадай ажахын гүрэнэй түсэб тухай, 1960 оной бюджет тухай хуулинуудые сесси зүбшэн хэлсэхэ байна. Мүн тэрэшэлэн арадай ажахын хүгжэлтые түргэдхэхэ, арадай материальна болон культурна хэмжээе дээшэлүүлхэ, гүрэнэй болон ажахын хүтэлбэриие шэнэдхэхэ хуулида оруулагдаха хубилалтанууд зүбшэн хэлсэгдэхэ юм. Правительствын составта зарим хубилалтануудые оруулха тухай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Антон Юговэй дурадхалые, бусад асуудалнуудые сесси зүбшэн хэлсэхэ, хаража үзэхэ байна.

1960 оной арадай ажахын гүрэнэй түсэбэй хуулиин проект тухай элидхэлые гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ Руси Христозов хэбэ. Финансын министр Кирил Лазаров 1960 оной гүрэнэй бюджет тухай хуулиин проект тушаа элидхэл хэһэн байна.

Баруун гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй хэлсээн тухай коммюнике

ПАРИЖ, декабриин 21. ТАСС-эй корреспондент В. Сысоева иигэжэ дамжуулна: США-гэй президент, Франциин Республикын президент, Нэгэдэмэл королевствын премьер-министр, Германиин федеративна республикын канцлер юрэнхы дээрээ тэдээндэ хабаатай асуудалнууд тушаа 1959 оной декабриин 19, 20, 21-нэй үдэрнүүдтэ һаналаа хэлсэһэн байна гэжэ баруун гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй Парижда боложо мүнөөдэр дүүрэһэн хэлсээн тухай коммюнике дотор хэлэгдэнэ. Тэдэнэр баруун, зүүн оронуудай харилсаан тухай, буу зэбсэг хуряалга тухай, мүн Берлиниие оролсуулан Германи тухай асуудалнуудые хаража үзэһэн байна.

Коммюникеһээ харахада, баруун гүрэнүүд Берлин тухай асуудалаар урданайнгаа хараа бодол баримталжа байһанаа дахяад баталба. Берлиндэхи мүнөөнэй зохидгүй байдалые хэбээрнь орхихо, эндэхи эзэмдэлгын сэрэгүүдые тэндэһээ гаргахагүй гэһэн хараа бодол баруун гүрэнүүдэй баримталдагынь мэдээжэ.

Президент Эйзенхауэр, президент де Голль, премьер-министр Макмиллан дээдэшүүлэй зүблөөе апрелиин 27-до Парижда үнгэргэхые дурадхан, Н. С. Хрущевто хандалга бэшэг ябуулба.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни—34-05, сельского хозяйства и советского строительства—47-59, промышленности и транспорта, пропаганды, информации—35-14, культуры—24-74, писем и рабселькоров—40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н01227. г. Улан-Удэ, Типография Министерства культуры Бурятской АССР Зак. №5138.